

moj planet

www.mladinska.com/mojplanet

RAZISKOVANJE JE ZABAVNO

Sivi volk

Kdo so albin

Vesolje

Praznična delavnica

Smreka ali jelka

POSTER

OBDARITE ŠOLARJA Z REVIJO MOJ PLANET, MI PA OBDARIMO VAS!

VI OTROKU PODARITE:

12 števil revije

- + znanje in zanimivosti o naravi, živalih in rastlinah
- + pustolovščine iz sveta in vesolja
- + poučne in prikupne posterje
- + zbirko priljubljenih stripov Lojze in Peteršilj

Vse to za 3 obroke po 17,20 €
ali 51,60 €.

MI PODARIMO VAM

namizni koledar 365 NASMEJANIH DNI s šalo
za vsak dan v letu v vrednosti 14,95 €

PRODAJNO-PLAČILNI POGOJI

Darilo za naročnike boste prejeli decembra. S podpisom dovoljujete, da Mladinska knjiga Založba, d. d., Mladinska knjiga Trgovina, d. o. o., in Cankarjeva založba – Založništvo, d. o. o., z namenom izpolnjevanja ali uveljavljanja pravic iz pogodbenega razmerja in neposrednega trženja vzpostavijo, vzdržujejo in upravljajo evidenco z vašimi osebnimi podatki za neomejeno časovno obdobje ter posredujejo te podatke za te namene druga drugi. Vse navedene družbe zagotavljajo varstvo osebnih podatkov skladno z zakonom. Kadarkoli lahko pisno ali po telefonu zahtevate, da v 15 dneh trajno ali začasno prenehamo uporabljati vaše osebnostne podatke za namen neposrednega trženja ter vas o tem v nadaljnjih 5 dneh obvestimo na naše stroške. Naročnino zaračunavamo v 3 obrokih brez obresti, prvi obrok zapade 15 dni od datuma izdaje računa, naslednji obroki zapadejo čez 31 dni od zapadlosti predhodnega obroka. Obroke lahko kadarkoli plačate predčasno brez dodatnih stroškov in obresti. Če ne poravnate zapadlih obveznosti v zgoraj navedenih rokih, bomo neplačano naročnino sodno izterjali z zakonskimi zamudnimi obrestmi, pred tem pa vam bomo pustili petnajstdnevni rok za poravnavo obveznosti. Sodišče lahko na vašo zahtevo podaljša plačilne roke za plačilo zamujenih obrov, če daste pri tem ustrezno zavarovanje za izpolnitev obveznosti in podjete zaradi tega ne utрпи škode. Revijo vam bomo pošiljali mesečno na datum izida. Naročilo na dom vam bomo poslali po pošti, naročilo v šoli prejmete pri svoji poverjenici. Naročilo v šoli velja za šolsko leto 2014/15. Naročilo na domači naslov velja do pisanega ali osebnega preklica. Preklic velja za tekoče obdobje, če ga prejmemo v 15 dneh od naročila, po tem datumu velja preklic za naslednje obračunsko obdobje. Obračunsko obdobje je letna naročnina na revijo, ki traja od 1. 9. 2014 do 30. 8. 2015. Preklic nam lahko predložite na zakonsko predpisanem obrazcu ali z izjavo, iz katere nedvoumno izhaja, da odstopate od pogodbe. Steje se, da ste odstopno izjavo podali pravočasno, če jo pošljete v roku 15 dni od naročila. V primeru pravočasnega odstopa od pogodbe in vračila že prejetih nepoškodovanih izvodov revij na vaše stroške vam bomo v roku 14 dni vrnil vsa prejeta plačila na vaš osebni račun, ki nam ga sporočite. Sklenjena pogodba je shranjena v Službi oskrbe kupcev Mladinske knjige Založbe, d. d., Slovenska 29, Ljubljana. Vse informacije, reklamacije, odpovedi sprejemamo na elektronski naslov oskrba@mlk.si, ga. Sladana Kostrešević, Slovenska 29, 1000 Ljubljana, ali na tel. št. 01 241 31 48.

Prosimo, odrežite

NAROČILNICA, S KATERO PODARJAM 12 ŠTEVILK REVije MOJ PLANET:

☐ **DA, naročam revijo Moj planet:** od septembra 2015
do avgusta 2016. Naročnina za 12 številk znaša 17,20 € x 3 (51,60 €).
Ob podarjeni naročnini **brezplačno prejmem darilo: 365 nasmejanih dni.**

PREJEMNIK REVije Vpišite podatke o osebi, ki ji želite podariti naročnino

*Ime in priimek/Priimek družine

*Naslov

*Poštna št. in pošta

Rojstni datum

*Obvezni podatki

PRODAJNO-PLAČILNI POGOJI

S podpisom dovoljujete, da Mladinska knjiga Založba, d. d., Mladinska knjiga Trgovina, d. o. o., in Cankarjeva založba – Založništvo, d. o. o., z namenom izpolnjevanja ali uveljavljanja pravic iz pogodbenega razmerja in neposrednega trženja vzpostavijo, vzdržujejo in upravljajo evidenco z vašimi osebnimi podatki za neomejeno časovno obdobje ter posredujejo te podatke za te namene druga drugi. Vse navedene družbe zagotavljajo varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov. ☐ Označite z znakom x, če v prihodnje ne želite prejemati promocijskega gradiva. Družba je vpisana v register pri Okrožnem sodišču v Ljubljani pod številko 1/02643/00, osnovni kapital znaša 5.141.149,22 EUR.

PLAČNIK Vpišite svoje podatke

*Ime in priimek

*Naslov

*Poštna št. in pošta

Rojstni datum

Telefon/GSM

E-pošta

*Davčna številka

*Datum naročila

*Podpis plačnika

Naročilnico vložite v ovojnico in pošljite na naslov **MLADINSKA KNJIGA ZALOŽBA, Služba oskrbe kupcev, 1536 Ljubljana, najkasneje do 21. 12. 2015.**

www.mladinska.com/podari-revijo-mojplanet 080 11 08

Dragi moji
planetovci,

še čisto malo, pa bo zimski solsticij, najkrajši dan v letu. Predpraznični čas je vedno vznemirljiv. Mesta so osvetljena z lučkami, doma pa prižigamo svečke in krasimo drevesca. Skupaj z vami se veselimo desetdnevni novoletnih počitnic. Želimo vam, da bi jih preživeli čim lepše in da bi v svetu zavladal mir. Da bi bili vsi otroci na toplem in varnem, obkroženi s svojimi starši, prijatelji in sorodniki.

VESELE PRAZNIKE
IN SREČNO 2016!

Maja

maja.bajzelj@mkz.si

Novo

Spremljajte nas na:

www.facebook.com/RevijaMojPlanet

Pišite nam na moj.planet@mkz.si ali
www.mladinska.com/mojplanet

V tej številki

december 2015

10

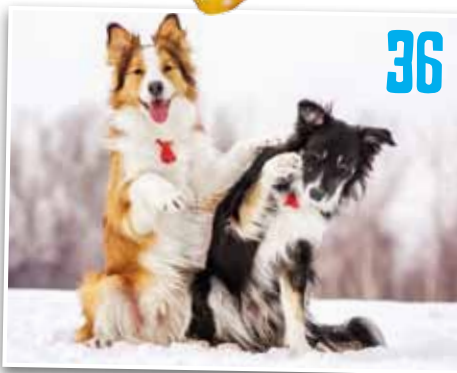
14

24

36

51

4 TA MESEC

Opazujem in raziskujem

6 ŽIVALI SLOVENIJE

Sivi volk

10 PLANETOVCI PO SVETU

Luka in Jakob

12 DREVESA

Smreka ali jelka

14 ZAKAJ? KAKO?

Albini

16 OBIČAJI

Miklavž in strašni parklji

18 VESOLJE

Nastanek vesolja

20 USTVARJALNICA

Čarobni prazniki

22 ČLOVEŠKO TELO

Poškodbe na smučišču

24 DELAVNICA

Priboljški za ljubljence

26 FOTOGRAFIJA MESECA

Severni jeleni

36 DR. VETKO

38 BISERI SLOVENIJE

Aškerčeva domačija

40 REPORTAŽA

Moj ljubljencek – razstava fotografij

42 PLANETOV STRIP

Težki časi

46 OSTANKI PRETEKLOSTI

Na morju z dinosavri

48 MOJ TEST

Bi šel v vesolje?

50 SIVE CELICE

51 OSUPLJIVKE

52 NUŠIN KOTIČEK

Nagradni kviz

54 MOJ PLANET PRIPOROČA

56 VAŠA POŠTA

ta mesec

OPAŽUJEM IN RAZISKUJEM

DECEMBER

januar

Bršljan razveseli ptice

Pozimi plodi bršljan. Njegove modro vijolične jagode so za ljudi strupene, lačnim pticam pa zelo teknejo. V mrzlih dneh obiskujejo to vednozeleno vzpenjavko, se gostijo s sočnimi plodovi, potem pa seme nepoškodovano izločijo z iztrebki. Seme vzklije in zraste v novo rastlino. Tako ptice pomagajo razširjati bršljan.

Alpski kozorogi se pariyo

Te krepke, čokate živali živijo v visokogorju. Krasijo jih veličastni, zakrivljeni rogovi, ki so pri samcih veliko daljši in močnejši kot pri samicah. Decembra in januarja se kozorogi pariyo. Samci – kozli se v tem času približajo samicam in jim vneto dvorijo. Merijo moči, trkajo z rogovi, se razkazujejo, si grozijo in se spopadajo.

Pod snegom teka snežna miška

Evropska snežna voluharica živi v visokogorju. Ta ljubki mali glodavec ledene alpske zime ne prespi, pač pa jo preživi pod snegom v svojem udobnem podzemnem domovanju. Lakoto si voluharica teši s semeni, poganjki in jagodičjem, ki jih je za hude čase nabrala poleti. Ko bo zalog zmanjkalo, bo rila za hrano pod kamenjem in rušo.

Krivokljuni v akciji

Vesela, razposajena družina krivokljunov kljub mrazu in ledenemu vetru razigrano skače po vejah iglavcev. Njihova glavna hrana so semena iglavcev. Krivokljuni jih spretno luščijo iz storžev. V krošnjah, pod gostimi vejami, samice spletajo skodeličasta gnezda. Vanje bodo znesle zelenkasto bela jajca. Napočil je čas gnezdenja.

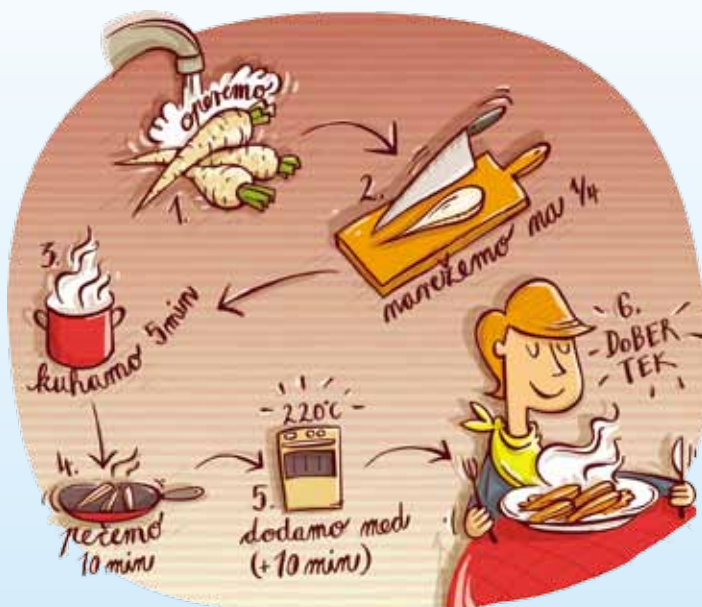
Raziskujemo mahove

V sivo-rjavih odtenkih zimskega gozda še posebej izstopajo mehke zelene preproge mahu. Ena blazinica je sestavljena iz množice drobnih rastlinic. Med njimi živijo in prezimujejo številne drobne živalce. Na rastlinicah mahu opazimo rjave, nitaste izrastke z nekakšnimi vrečicami na vrhu. V njih so trosi, iz katerih se bo razvil nov mah.

Kopljemo pastinak

Vrt počiva, a nekaj zelenjave se še vedno najde na gredicah. Pastinaka zimski mraz prav nič ne moti, in če zemlja le ni preveč zmrznjena, ga nabiramo tudi čez zimo. Ta sladka, škrobната zimská zelenjava, podobna korenju, izvira iz vzhodnega Sredozemlja. Pastinakovi koreni so najokusnejši, če jih spečemo v pečici, tako kot krompir.

Opazujemo kormorane

Pozimi se ob jezerih, ribnikih in večjih rekah v naših krajih zadržujejo kormorani. Prileteli so iz severnih območij Evrope, da bi prezimovali. Ti pernati ribiči so odlični plavalci in potapljači. Ker njihovo perje ni vodoodporno, po lovu sedejo na vejo, na široko razprejo krila in jih sušijo. Po tej drži jih bomo prepoznali že na daleč.

ILUSTRACIJE: JAKA VUKOTIČ, FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Krasimo dom z božično zvezdo

Med rastlinami, ki doma pričarajo božično-novoletno vzdušje, je poleg bodike priljubljena tudi božična zvezda. Pri nas jo imamo za okrasno lončnico, v svoji domovini, Mehiki in Srednji Ameriki, pa je božična zvezda velik grm. Prazničen videz dajejo rastlini rdeče obarvani ovršni listi, ki obdajajo drobno rumenkasto cvetje.

Tinka Bačič

Sivi volk

Canis lupus

Volk je verjetno najboljši simbol za navzkrižje človeka z naravo. Od nekdanj je bil prezrt in vedno preganjan. Marsikje je iztrebljen ali preganjan na najbolj odročne kraje. Hkrati pa verjetno ni boljšega simbola za divjino. Zavijanje volka v mraku sredi divjine je še vedno pojem romantične narave.

Čeprav je v Evropi volk večinoma izginil, v Sloveniji ni bil nikoli popolnoma iztrebljen, preživel je predvsem po zaslugi stalnih prišlekov iz Hrvaške. Po zadnjih ocenah živi v Sloveniji okoli 30 volkov. To, kar najbolj potrebuje – hrano in mirno skrivališče –, je v zadnjih desetletjih našel na kočevskem in snežniškem območju, od koder se je pozneje prek Nanosa razširil v Trnovski gozd.

OLK

Volk ni izbirčen, a najraje ima goste gozdove, travnike z grmičevjem in goli kras. Je prednik psa, vendar je v nasprotju z mnogimi pasmami našega najboljšega prijatelja obdržal naravno podobo. Najpogosteje je sive barve, od smrčka do konca repa meri 170 centimetrov in povprečno tehta 31 kilogramov.

Družabna žival

Volk potrebuje velik življenjski prostor, ker je plen v takem okolju sorazmerno redek in razpršen. Je družabna žival in živi v tropu. Vodi ga par, ki se razmnožuje. Preostali odrasli volkovi so njihovi potomci. V Sloveniji trop po navadi šteje dva do osem volkov, med katerimi so medsebojni odnosi dobro opredeljeni in omogočajo, da trop deluje kot celota. Razen najmlajših volkov pri lovu sodeluje ves trop.

Kaj pleni

Njihov plen so pri nas največkrat jeleni, srne in divje svinje, manj pogosto pa manjši sesalci in zajci. V predelih, kjer ni divjega plena, je velik delež njegove hrane živina. Volk v iskanju plena redno pregleduje svoje ozemlje. Pri tem mu najbolj pomagajo vonjave. Ko plen zavoha, mu sledi, vse dokler ga ne najde. Večji plen ne beži vedno, ampak se postavi v obrambni položaj. Takrat ga poskusi pognati v beg, in če mu to ne uspe, z napadom okleva. Če plen začne bežati, ga začne preganjati, upajoč, da se bo plen izčrpal. Če pregon traja predolgo, volk preneha zasledovanje. Velikega plena ne napada od spredaj, ampak ga s svojimi močnimi čeljustmi s kratkimi, ostrimi in močnimi zobmi grize od zadaj, dokler ne povzroči ran, iz katerih žival izkrvavi. Manjši plen zagrabi za vrat in s tem pretrga živce in arterije, tako da žival zelo hitro pogine.

Lačen kot volk ...

Med enim samim hranjenjem lahko poje tudi do petine svoje teže. Volk išče slabotne, starejše in bolne živali, saj jih ujame lažje kot hitre in zdrave. Tako vzdržuje »zdravo« populacijo svojega plena in s tem tudi vsega ekosistema. Pri nas včasih napade slabo zavarovano drobnico, predvsem na Primorskem, v Pivški kotlini in na Kočevskem. Druge domače živali napade redko.

Potrebuje veliko prostora

Za preživetje potrebuje območje, veliko okoli 25 kvadratnih kilometrov. Med enim samim nočnim lovom lahko prepotuje 40 do 70 kilometrov. Njegova pot in velikost ozemlja sta odvisni od kakovosti okolja, kjer živi, oziroma od gostote plena. V Dalmaciji je tako povprečna velikost ozemlja 150 do 200 kvadratnih kilometrov, v Gorskem kotarju 350, na Velebitu, kjer vladajo izjemne razmere, pa celo 760 kvadratnih kilometrov. Svoje ozemlje brani pred drugimi volkovi, pogosto do smrti. Svojo »posest« označuje z urinom, iztrebki, praskanjem po tleh in zavijanjem.

Kako se sporazumeva in razmnožuje

Zavijanje, renčanje, vonjave, sledove, govorico telesa in oči uporablja za sporazumevanje med člani tropa. Zavijanje je pogostejše poleti, ko se mladiči učijo oponašati odrasle. Parjenje se začne že pozimi in traja do aprila, odvisno od podnebja določenega območja. V Sloveniji se volk po navadi pari aprila. Samica po dveh mesecih v skritem brlogu skoti od štiri do sedem mladičev. Vsi so potomci vodilnega para, ki po navadi ostane skupaj vse življenje. Spomladi in poleti mladiči odraščajo v zbirališču tropa. Ta mesta prepoznamo po ostankih kosti, iztrebkov, dlake in drugih sledovih prisotnosti volka.

Ali veš?

- Volk je prednik psa, vendar je v nasprotju z mnogimi pasmami našega najboljšega prijatelja obdržal naravno podobo.
- Odraslost doživi le petina volkov.
- Če bi imeli rejci drobnice pse ali primerne ograje, bi volk naredil veliko manj škode.

Servus!

Midva sva Luka in Jakob!

Živiva v Celovcu na avstrijskem Koroškem. Tu sva se tudi rodila. Po atiju sva Avstrijca, po mami pa Slovenca.

Hodiva na Slovensko gimnazijo v Celovcu, v 5. in 6. razred. V prostem času se rada ukvarjava s športom:

igrava nogomet, smučava, se voziva z longboardom ali plavava. Koroška je zelo raznolika dežela. Celovec leži ob Vrbskem jezeru, kjer se poleti po šoli s prijatelji kopava. Tudi hribi in smučišča so blizu: pozimi se pravzaprav kar takoj po pouku lahko odpelješ do bližnjega smučišča na popoldansko smuko. Nogomet trenirava pri Slovenskem atletskem klubu. Pred dvema letoma je najino moštvo spremljalo slovensko reprezentanco na tekmi proti Islandiji na stadionu v Stožicah. To je bil za naju zelo lep športni dogodek, za katerega sva se dobro naučila tudi slovensko himno.

S slovensko nogometno reprezentanco na tekmi proti Islandiji – kvalifikacije za svetovno prvenstvo

Družina

S starši živiva v Celovcu. Odraščava v dvojezičnem okolju. Doma se pogovarjamo slovensko, nemščino sva se naučila v vrtcu. S prijatelji se pogovarjamo v obeh jezikih. Imava tudi psičko Piko, ki je stara 7 let. Ko je bila čisto majhna, smo jo vzeli iz zavetišča za živali.

Poleg Pike imava na vrtu še dve kopenski želvi. Kadar ju daja iz ograde in nama uideta v grmovje, ju Pika vedno najde.

Ljubljenska Pika v svoji hiški

Luka in Jakob z mamo v Kranjski Gori

Z očetom na Vrbskem jezeru

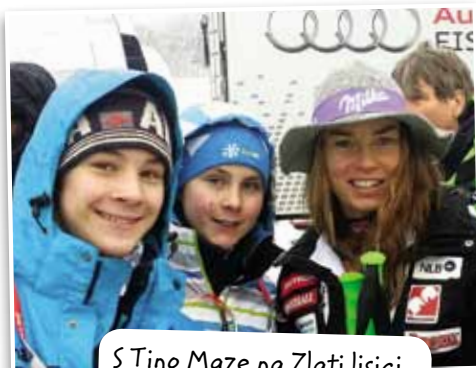
Oba zelo rada smučava.

Oba redno
trenirava nogomet.

Vezi s Slovenijo

Sorodnike imava v Avstriji in v Sloveniji. V Ljubljani živijo babi, strica, teti, sestrična Mila ter bratranec Val. Rada jih obiščeva. Ljubljana je zelo lepo mesto in vedno se kaj dogaja. Poleti smo včasih vsi skupaj na počitnicah ob morju v Istri. Pogosto sva tudi v Piranu. Lani poleti sva bila na mladinski poletni šoli v Ljubljani, kjer sva utrjevala slovenščino z mladimi z vsega sveta.

S Tino Maze na Zlati lisici
februarja 2014

Šola

V Avstriji morajo iti v šolo vsi otroci, ki so do 31. avgusta stari 6 let. Najprej hodijo v ljudsko šolo (Volksschule), ki traja 4 leta. Po ljudski šoli lahko izberejo med gimnazijo in novo srednjo šolo. Gimnazija ima 8 razredov in se deli na nižjo in višjo stopnjo. Midva na Slovenski gimnaziji v Celovcu obiskujeva Kugyjev* program. Pouk poteka v treh jezikih: v slovenščini, nemščini in italijanščini. Poleg tega se uči še angleščino, latinščino in zadnje leto tudi francoščino. V Avstriji traja šolanje do mature 12 let, eno leto manj kot v Sloveniji. V zadnjem letu šolanja je tudi maturantski ples, ki je velik dogodek za vso gimnazijo: na ples ne grejo samo maturantje in njihove družine, ampak tudi večina dijakov iz 5., 6. in 7. razreda ter njihovi starši.

Znani Avstrijci

Conchita Wurst – pevka, ki je zmagala na Evroviziji leta 2014; **David Alaba** – najboljši avstrijski nogometaš, ki igra v klubu Bayern München; **Marcel Hirscher** in **Anna Feninger** – najboljša alpska smučarja na svetu; **Christopher Waltz** – filmski igralec, dvakratni dobitnik oskarja; igral tudi v zadnjem Bondovem filmu Spectre; **Arnold Schwarzeneger** – filmski igralec in politik, rojen v Avstriji.

**Julius Kugy – po njem je poimenovan Kugyjev program na Slovenski gimnaziji v Celovcu. Rojen je bil leta 1858 v Gorici in umrl leta 1944 Trstu. Bil je pravnik, pisatelj, humanist in alpinist. Govoril je slovensko, nemško, italijansko in furlansko. Spodbujal je prijateljstvo med narodi. Njegov spomenik lahko vidimo ob cesti na Vršič na trentarski strani.*

Dunaj

Kultura

Na Koroškem so mladi kulturno zelo dejavni. Veliko jih sodeluje v gledališki, lutkovni ali filmski skupini ali pa pojejo v pevskem zboru in se učijo glasbene inštrumente. Midva sva oba igrala klavir, zdaj pa igrava bobne in električno kitaro. Sodelovala sva tudi v gledališki skupini Pavliha, s katero smo nastopili v Ljubljani in Mariboru.

Luka

Avstrija

Prebivalstvo: 8,5 milijona

Površina: 83.878,99 km²

Glavno mesto: Dunaj

Uradni jezik: nemščina

Ureditev: 9 zveznih dežel: Koroška, Tirolska, Solnograška (Salzburg), Predarlška (Vorarlberg), Gornja Avstrija, Spodnja Avstrija, Dunaj, Štajerska, Gradišćanska (Burgenland).

Smreka ali

Marsikdo se je že zamislil, v čem se razlikujeta smreka in jelka, saj sta si na (zelo) daleč precej podobni vrsti. Pa najprej pogledjmo, kaj imata skupnega navadna smreka (*Picea abies*) in navadna jelka (*Abies alba*).

Podobnosti

Obe vrsti sta iz družine borovk (Pinaceae). Krošnja je stožčasta, temno zelene barve, z ukrivljenimi vejami in storži. Rasteta na podobnih rastiščih in ju tudi zato težje ločimo. Podoben imata tudi les, le da so branike pri jelki nekoliko bolj izrazite in nima smolnih kanalov, kot jih ima smreka.

jelka?

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK, WIKIPEDIA

Razlike

Ko vrsti poznamo, nam ni treba gledati branik, ampak ju ločimo že na daleč. Smreka ima koničasto krošnjo, razen če ji moker sneg ali žled ne odlomi vrha. Odrasla jelka ima vrh nekoliko potlačen, gnezdast. To pomeni, da je videti, kot da bi si ogromen ptič naredil gnezdo na vrhu jelke. Storži pri smreki visijo z vej, pri jelki pa stojijo na vejah. Ko pridemo še bližje, opazimo barvo in videz drevesne skorje. Pri smreki je rdečkasto rjava in groba, jelka pa ima svetlo sivkasto in gladkejšo skorjo. Ko pa se toliko približamo, da lahko vejico že primemo z roko, že vidimo novo razliko. Smreka ima koničaste, rahlo bodeče iglice nametane okoli in okoli po vejici. Jelka je nežnejša in ne bode, ker so vrhovi ploščatih iglic izrobljeni. Če jih pogledamo proti nebu, vidimo izrez v obliki črke V. Iglice so pri jelki bolj urejeno postavljene kot pri smreki, saj rastejo plosko, na vsaki strani vejice je vrsta iglic. Na spodnji strani iglice opazimo dve vzporedni črti. Seveda bi med smreko in jelko našli še več razlik, če bi se jim posvetili bolj znanstveno, vendar že poznavanje nekaj osnovnih lastnosti zadostuje, da ju ločimo in ne mečemo v isti koš.

Ali veš?

- Pod jelko ne najdeš storža. Ta namreč ostane na vejah, odpadejo le luske in semena, na drevesu tako ostane stržen storž.
- Jelko imenujemo tudi hoja. Po njej se imenuje tudi hojev med.
- V naravi zelo redko najdemo nenavadno kačasto smreko, ki ima krošnjo in veje nepravilne oblike, nekatera drevesa pa so poraščena z iglicami tudi po deblu. To je zaradi napake v genetskem zapisu drevesa.

Zakaj? Kako?

Kdo so albin, slišala sem, da so čisto beli in imajo lahko težave z vidom?

Elina iz Preddvora

Moby Dick je zagotovo eden izmed najbolj slavnih kitov v zgodovini, po istoimenskem romanu pa je bilo posnetih tudi več filmov. Moby Dick pa je bil prav poseben kit tudi zato, ker je bil **albin** – **bil je namreč povsem bel**. Nekaterim živalim se kožuh pozimi obarva belo, da se lažje skrijejo pred plenilci. Plenilec pa se kožuh pozimi obarva belo zato, da jih njihov plen težje opazi. Nekatere živali, na primer polarni medved, pa so vse življenje bele. Polarni medved in zajec z zimskim kožuhom nista albina.

Po čem ločimo albino od belih živali?

Za vse barve tako pri živalih kot tudi pri ljudeh skrbi organski pigment, imenovan melanin. **Melanin je razlog za barvo las, kože, oči, kožuha, perja.**

Melanin ima dve pomembni vlogi: z barvanjem naše kože v telo prepušča le koristne sončne žarke in nas ščiti pred tistimi škodljivimi. Druga pomembna vloga, ki jo ima melanin, pa je razvoj različnih delov oči, vključno z roženico, mrežnico, očesnimi mišicami in živcem.

Kaj se zgodi, če melanina ni?

Nastajanje melanina v našem telesu je precej zapleteno, ključen pri njegovem nastanku pa je poseben encim. **Če tega encima telo nima, ne more proizvajati melanina.** Brez melanina pa tudi barve ni. In prav odsotnost melanina je kriva, da so albino živali brezbarvne oziroma bele, njihove oči pa bodisi svetlo rdeče ali svetlo modre. **Kombinacija belega kožuha in barve oči je torej tista, ki ti razkrije, ali je pred tabo albin** ali le kuna belica v zimski preobleki. Da pa bi bila zmeda še večja, pa niso vse albino živali povsem bele. Lahko imajo samo delni albinizem in njihovo telo še vedno proizvaja nekaj melanina. Takšen primer so na primer siamske mačke.

ALBINI

Kje je kakšno belo drevo?

Zakaj pa nekatere živali nimajo encima za proizvodnjo melanina?

Tako kot po svojih starših podedujemo barvo oči, las, obliko nosu ... so tudi za albinizem krivi geni, ki jih žival podeduje od svojih staršev. To pa ne pomeni nujno, da so tudi starši albini. Znanstveniki so namreč pri ljudeh našli kar 50 različnih mutacij, zaradi katerih se melanin ne more proizvajati.

Le zakaj nisem podoben svojim bratom in sestram?

Kako je pri ljudeh?

Albinizem ne prizadene samo živali, ampak tudi ljudi. Največkrat so prizadeti koža, lasje in oči. Ker nimajo melanina, jim sonce lahko hudo opeče kožo, UV-žarki jim dražijo oči. Vendar se v nasprotju z živalmi ljudje lahko oblečejo, si nataknejo očala ali se pokrijejo s širokokrajnim klobukom.

Kakšne težave imajo?

Verjetno se tudi ti strinjaš, da so albino kunci, hrčki, morski prašički in psički nadvse ljubki. Vendar pa jim albinizem povzroča različne težave, ki zahtevajo dodatno pazljivost in skrb. Ker nimajo pigmenta, so albini zelo občutljivi za sonce, zato je treba biti še posebej previden, da so pred njim dobro zaščiteni. Poleg tega pa odsotnost varovalnih barv pomeni, da se v naravi albini veliko težje skrijejo pred plenilci ali plenom in zato tudi težje preživijo. Druga težava, ki jo živalim povzroča albinizem, pa je, da vidijo slabše kot njihovi obarvani vrstniki. Slabši vid pa albine prav tako dela bolj ranljive, še posebno pri tistih živalskih vrstah, ki se za preživetje zanašajo na dober vid.

Kdo vse je lahko albin?

Albinizem se pojavlja pri skoraj vseh vretenčarjih. Tako v naravi najdemo albino žabe pa krokodile, ptiče, gorile in celo kite in delfine. Tudi v Jadranskem morju so že opazili delfina albina. Znanstveniki so ga poimenovali Albus, kar v latinščini pomeni bel.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Kako pa smo si včasih razlagali albinizem?

Ljudje smo si skozi zgodovino albinizem poskušali razložiti na različne načine. Ponekod so verjeli (in še danes verjamejo), da albini prinašajo srečo, in jih zato častijo kot božanstva, spet drugje pa mislijo, da albini prinašajo nesrečo, in jih zato preganjajo.

Jelica Žalig Grce

V decembru nas obišče kar nekaj mož, med njimi tudi sveti Miklavž s svojimi spremljevalci. Je sploh kdo med nami, ki ne bi poznal strašnih parkljev, ki zganjajo hrup z mogočnimi verigami? In ... ali poznate koga, ki se jih ne bi vsaj malo, čisto malo bal?

Miklavž in strašni parklji

Kako tudi ne, saj je parkelj mitološko bitje, ki po videzu močno spominja na hudiča ali demona, straši poredne otroke in je s svojim obnašanjem pravo nasprotje dobremu bradaču v škofovski opravi z zlato mitro. Najbolj v oči in ušesa bodeči so prav parklji, ki prihajajo naravnost iz pekla! Grozljive dlakave glave z razprtimi usti in ostrimi čekani obkroža štenasta griva z rožički in kozjimi ali govejimi rogovi, iz žarečih oči pa jim sijeta bes in hudoba, ko boljčijo v otroke. Te peklenke hudobe v kožuhih razgrajajo v črni noči in v rokah vrtijo rožljajoče kovinske verige. Le kdo se jih ne bi bal!

Strašni peklenki parklji so razgrajali v Goričanah pri Medvodah. Na grozo vseh prisotnih so dlakavi hudobci rožljali brez prijaznih angelčkov in Miklavža! Te parklje lahko srečate vsako leto v novembru v Goričanah, v najbolj strašni noči v letu – v noči parkeljnov.

Miklavž razveseljuje, parkelj pa straši

Prihod svetega Miklavža vsakemu izmed nas prinaša mešane občutke. Kljub veselju ob prihodu dobrega moža je lahko za nekatere otroke pa tudi odrasle neprijetno prav srečanje z njegovimi glasnimi pomočniki, ki si vse leto v črno knjigo zapisujejo imena porednih otrok. Prvega izmed treh dobrih mož otroci sicer nestrno pričakujejo, parklji pa jim poženejo strah v kosti, da najmlajši med njimi mnogokrat obljubijo, da bodo naslednje leto še posebej pridni in še bolj ubogali svoje starše. Parklji naj bi poredne otroke odnesli v globoko črno luknjo, vendar se to pri nas na srečo še ni zgodilo. Čeprav Miklavža spremljajo tudi prijazni angeli v dolgih belih oblačilih, ki si v zlato knjigo zapisujejo imena pridnih otrok, se njihova nedolžnost in prijazen pogled popolnoma zabrišeta s strašljivo podobo parkljev.

Ko prihaja parkelj, to pomeni nekaj groznega. Ja, parklji otroke strašijo! Parkljev pa ne srečamo samo na ulicah in cestah, pač pa nas lahko obišejo tudi doma. Nič ni hujšega kot pričakovanje rožljanja verig in glasnega kričanja pred

vhodnimi vrati! Odrasli se nekako preizkušajo, kako blizu jim lahko pridejo in koliko so peklenščki pravzaprav nevarni. V delno tolažbo nam je lahko, da parklji nikoli, ampak zares nikoli, ne stopijo v hišo h kakšnemu otroku. V dnevih pred prihodom Miklavža je marsikateri otrok zagotovo najbolj pridno dete.

Vseeno dobim darilo?

Vsej grozi navkljub imajo otroci Miklavža radi. Zaradi obdarovanja! Čeprav skromno, je obdarovanje Miklavža za otroke posebno doživetje. Pa tudi Miklavž ali Nikolaj je prvi izmed svetih mož, ki v decembru prinesejo darilo. Kaj po navadi prinese sveti Miklavž? Suho sadje, piškote, pomaranče pa tudi kakšne nogavice se lahko najdejo vmes. Ja, in šiba za poredne!

FOTOGRAFIJE: MOJCA BALEN

Miklavž oziroma sveti Nikolaj

Praznik svetega Miklavža v Sloveniji praznujemo že od 19. stoletja, tradicija pa izvira iz legende o svetniku, dobrotniku in redovniku svetem Nikolaju, ki je živel v 4. stoletju nekje na območju današnje Turčije. Po legendi sv. Nikolaj oz. Miklavž na Miklavžev večer v spremstvu parkljev in angelov obdaruje pridne otroke, porednim pa namenja šibo. Čeprav se šibe skoraj noben otrok ne boji, pa parklji prinesejo veliko strahu in groze v otroško brezmejno domišljijo.

Pa veselo praznovanje!

Mojca Balen

Kako je nastalo vesolje?

Miška, 10 let

Verjetno vsakogar zanima, kako je nastala Zemlja in življenje na njej, kako drugi planeti, Sonce, zvezde in vesolje. Ljudje odgovore iščejo na različne načine, na primer z vero, toda mi se bomo posvetili le znanstveni razlagi.

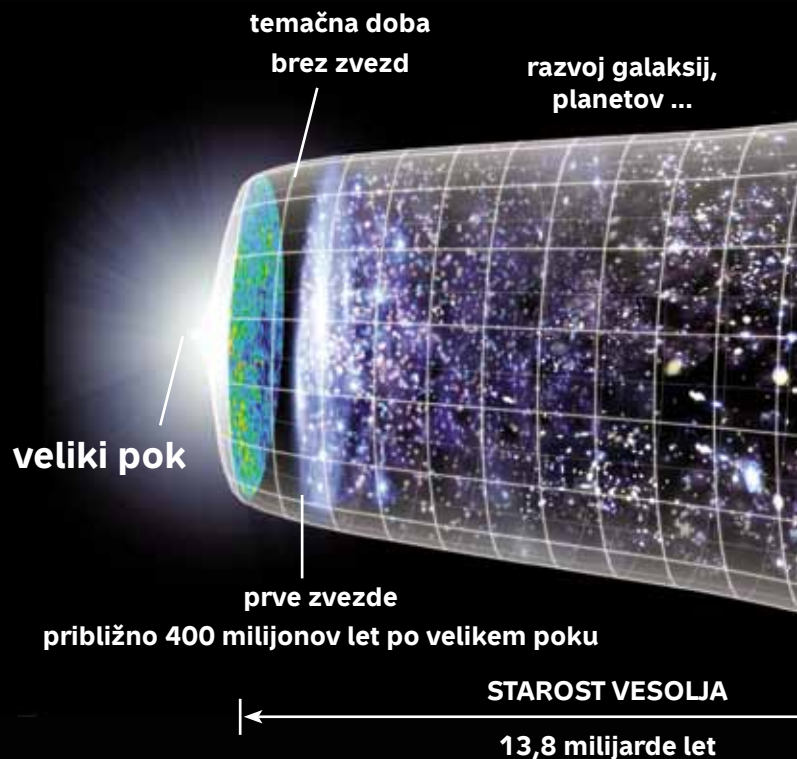
Znanost

oziroma znanstveniki svoje ugotovitve o vesolju utemeljujejo na opazovanjih, merjenjih in odkrivanju fizikalnih zakonov, ki veljajo v naravi. Težko bi rekli, da so učenjaki odkrili že vse skrivnosti vesolja, saj je to veliko in zapleteno. Vsekakor pa lahko trdimo, da danes na podlagi znanstvenih odkritij že veliko vemo.

Astronomi

že stoletja opazujejo nebo in poskušajo razumeti, kaj se skriva v globinah vesolja in tudi to, kako je vse nastalo. Toda šele v zadnjih desetletjih so znanstveniki dobili zanesljivejše odgovore o tem. Z današnjimi velikimi teleskopi lahko vidimo skoraj vse vesolje, zato lahko učenjaki predvidevajo, kako je nastalo in se razvijalo. Poleg tega je v zadnjih letih tudi fizika močno napredovala in lahko bolje razumemo, kakšni zakoni vladajo vesolju.

Nastanek ve

Kdaj je nastalo vesolje?

Na podlagi sodobnih spoznanj o vesolju lahko z veliko gotovostjo trdimo, da je naše vesolje nastalo **pred približno 13,8 milijarde let**. Nastalo je ob tako imenovanem **velikem poku**. Pred velikim pokom ni bilo ne prostora, ne časa, ne zvezd in ne planetov. Na začetku je bila vsa vsebina vesolja zbrana na zelo majhnem območju, dosti manjšem od atoma, najmanjšega delca snovi. Nato se je začelo vesolje širiti in se je zaradi tega snov v njem redčila in ohlajala. Nekaj sto milijonov let po velikem poku se je snov združila v prve zvezde, ki so razsvetlile vesolje. Naše Sonce, ki je tudi zvezda, je nastalo dobrih osem milijard let po velikem poku. Skupaj z njim pa Zemlja in drugi planeti.

solja

širjenje vesolja

danes

Ilustracija prikazuje zgodovino vesolja. Vesolje je nastalo iz čisto majčkenega in vročega območja pred 13,8 milijarde let. Dogodku pravimo veliki pok. Vse od velikega poka se vesolje širi in se bo širilo v nedogled.

ILUSTRACIJA: NASA

FOTOGRAFIJA: NASA

Vesolje je posuto z milijardami galaksij, ki so na sliki videti kot drobceni madeži. Razdalje med njimi se neprestano večajo, ker se vesolje širi. Prav zaradi tega vemo, da je bilo vesolje nekoč manjše in bolj zgoščeno.

ILUSTRACIJA: JAKA VUKOTIČ

Vesolje se še vedno širi

Kako so to astronomi ugotovili? Najbrž veste, da zvezde niso enakomerno posejane po vesolju. Združene so v velike skupine, ki jim pravimo galaksije. Astronomi so izmerili, da se razdalje med galaksijami večajo. To pa ni zato, ker bi galaksije bežale druga od druge, temveč zato, ker se vesolje večja in s tem se večja tudi prostor oziroma razdalje med galaksijami. Na začetku je bilo omenjeno, da je **naše** vesolje nastalo z velikim pokom.

ILUSTRACIJA: NASA

Zemlja je nastala skupaj s Soncem v eni od galaksij, ki ji pravimo kar Galaksija. V njej je več kot sto milijard zvezd in še več planetov. Naše galaksije ne moremo videti tako, kot jo prikazuje slika, saj smo v njej. S puščico je označena naša približna lega.

Obstaja še kakšno vesolje?

Ali besedica naše pomeni, da obstajajo še druga vesolja? Učenjaki so prepričani, da obstajajo. Naše vesolje je le manjše območje večjega »navesolja«. Podobnih vesolij, kot je naše, naj bi bilo neskončno! Tega z gotovostjo še ne vemo, je pa to danes najbolj sprejemljiva znanstvena razlaga.

Andrej Guštin

čarobni prazniki

Prednovoletni čas je čarobni del leta, ko prejemamo darila, obdarujemo druge in si krasimo svoje domove. To je priložnost, da najljubšim pokažemo, kako jih imamo radi. Želimo jih obdariti tako, da bodo naša darila opažena in posebna. Ali lahko to storimo tako, da bodo tudi do okolja prijazna?

Najboljša darila so od srca

Namen obdarovanja je, da obdarjenca razveselimo in mu polepšamo nekaj trenutkov. Ni važno, kaj je darilo, bolj pomembno je, da je osebno, namenjeno samo tej osebi. Če je dedek strasten ribič in reševalec križank, mu lahko podarimo nekaj, kar je povezano z njegovim hobijem. Na primer iz kartona naredimo ribico, ki mu bo pri ribolovu prinesla srečo, ali pa sami sestavimo praznično križanko.

Podarimo lasten izdelek

Barvice, tempere, plastelin ... karkoli je popolnoma dovolj, da nastane darilo ali okrasek, ki si ga izdelal sam. Če nimaš dovolj novih listov, lahko uporabiš tiste iz koša za papir in sestaviš kolaž. Karton od embalaže je zelo primeren za izrezovanje drevesc, snežink ali dobrih mož, ki jih nato lahko pobarvaš. Lahko spečeš pecivo ali piškote in jih podariš. Mogoče si poleti pripravil kakšen kozarček odlične marmelade, kislih kumaric ali domačega čaja, ki bo v okrašenem kozarčku imenitno darilo.

Ponovno uporabi odpadne materiale

Uporabi odpadni material, preden ga zavržeš. Embalažni karton ali star časopisni papir lahko spremeniš v pisane okraske ali pisan ovojni papir. Prazne stekleničke ali kozarčke od marmelade lahko pobarvaš in dobiš svečnike. Ščipalke za perilo lahko spremeniš v držala za papirnata sporočila, ki opominjajo na prihajajočo zabavo. Škatlo od bombonov lahko na novo zaviješ in postane posodica za čaj ali sponke za papir.

Izmenjajte neuporabne stvari

Vsak od nas ima igrače, s katerimi se ne igra več, knjige, oblačila, ki jih je prerasel ... Skupaj s starši jih preglej in se dogovori, komu bi jih lahko podarili ali s kom zamenjali. Seveda če se obdarjenec s tem strinja. Tako se lahko izogneš odmetavanju prekratkih smuči in nepotrebnih kock med odpadke in pomagaš zmanjšati njihovo količino.

Gradivo naberi v naravi

Namesto plastelina za izdelovanje predmetov uporabi slano testo (mešanica soli, moke in vode). Ko se posuši, ga lahko pobarvaš. Okraski lahko nastanejo iz materialov, ki jih nabereš v gozdu (storži, želod, semena, kamni) in jih pobarvaš ali nanje nalepiš vato. Ovojni papir lahko izdeláš sam z reciklažo starega papirja ali zgolj tako, da lepo pobarvaš časopisni papir. Iz pisanih jesenskih listov lahko narediš svoje novoletne voščilnice.

Priložnost za druženje

Izdelava daril in okrasov je odlična priložnost, da preživiš prosti čas z ljudmi, ki ti največ pomenijo. Prosi starše, stare starše, prijatelje ali koga drugega, da izdelate te predmete skupaj. Nič ni boljšega od dobre volje in skupaj preživetega časa. In za tiste, ki ne izdelujete radi izdelkov, risbic in podobnega – izdelajte vabilo na zimski sprehod, partijo šaha ali igro črnega petra.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Praznično drevesce

Če že imate doma plastično drevesce za večkratno uporabo, ga uporabite, bolje pa je pravo drevesce. Če zanj nimate prostora, lahko okrasite vejo kakšnega drevesa. Važno je, da so okraski naravni in da pri pripravi uživate. Če niste ljubitelji iglic, lahko drevesce naredite iz kartona ali lesa.

Namig za raziskovalno delo

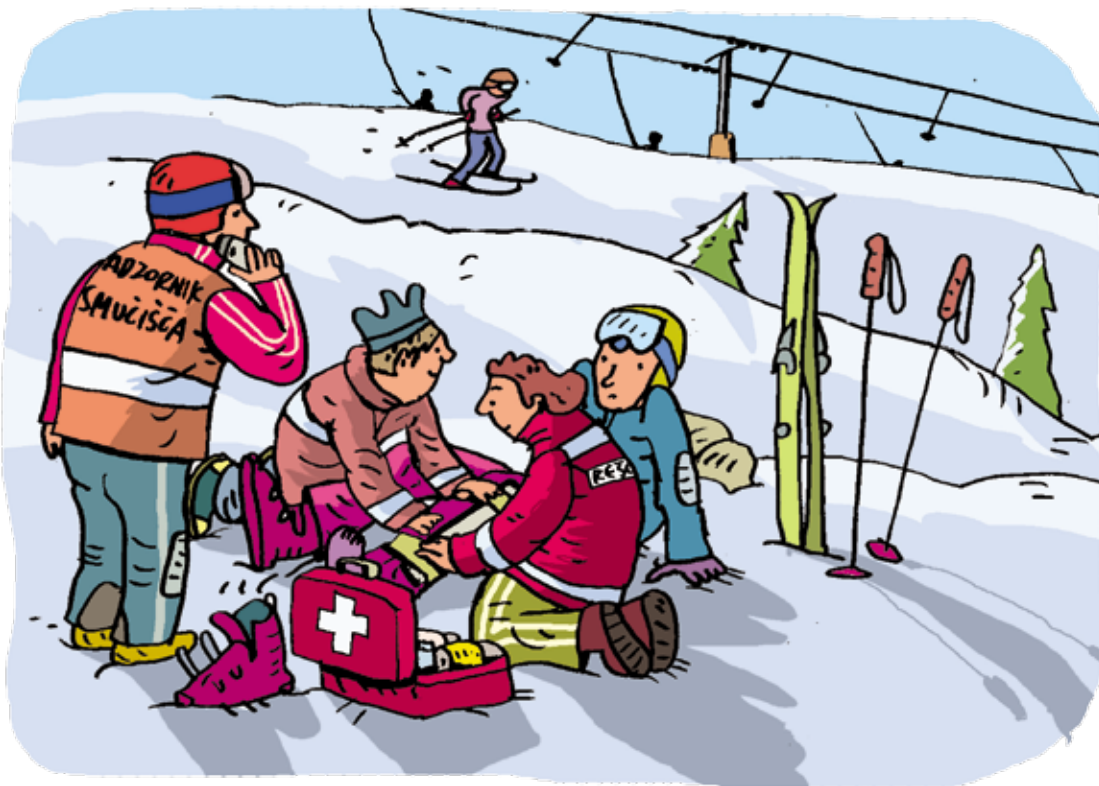
V decembrskem času opazuj zabojnike za ločeno zbiranje odpadkov. Poglej, kakšni odpadki prevladujejo v njih in ali so pravilno razvrščeni. Je to mogoče embalaža od daril?

Urška Galien

Poškodbe na SMUČIŠČU

Zima. Smučanje, deskanje ... Smo dovolj telesno pripravljeni? Smo dovolj modri? Na strmini, na snegu smo izpostavljeni nevarnosti padca ali trka z drugimi. Na naših smučiščih se vsako zimo zgodi čez tisoč poškodb.

Kako preprečimo poškodbe

Na smučišče ne gremo lačni ali žejni. Preden se spustimo, se ogrejemo. Da bi se izognili poškodbam, moramo imeti primerno opremo, zaščitno čelado in biti dobro telesno pripravljeni. Smučamo, deskamo po označenih progah. Ves čas pazimo in opazujemo druge za seboj in pred seboj. Ocenimo svojo telesno moč in zbranost. Zadnje vožnje so zaradi utrujenosti nevarne.

Uživajmo

Pri preprečevanju poškodb je pomembna pravilna izbira smuči. Smučarska obutev ne sme biti prevelika ne premekha, tudi zategniti jo moramo dobro. S tem preprečimo marsikatero poškodbo stopal, gležnjev. Če nismo tekmovalci, ne tekmujejo med sabo, ampak uživajmo v lepih zavojih.

Poškodba kolena

Alpski smučarji si najpogosteje poškodujejo koleno. V smučarskem čevlju sta gleženj in stopalo zavarovana in učvrščena. Zaradi tega se ob vsakem zavoju sila smuči prenaša na kolenski sklep. Večino manjših poškodb kolena zdravimo z mrzlimi obkladki, elastičnimi povoji in mirovanjem. Pri hujših poškodbah, pri katerih se pretrgajo ali nategnejo kolenske vezi, je potrebna zdravniška pomoč. Pri poškodbah kolena je pogosta poškodba hrustančne ploščice, imenovane meniskus. Pri nekaterih poškodbah je potrebna operacija.

Druge poškodbe

Največ poškodb glave in obraza se na smučiščih ob padcu ali trku z drugim smučarjem zgodi prav otrokom. Zaradi tega je do štirinajstega leta zaščitna čelada obvezna. Tudi odrasli bi jo morali nositi! Na snegu si pri padcu na roko lahko poškodujemo palec, zapestje, ramo, ključnico. Pri hujših padcih lahko pride tudi do zlomov. Ob padcih si lahko poškodujemo ali zlomimo tudi spodnje okončine. Poleg poškodb kolena so zelo pogoste poškodbe goleni in gležnja. Pri skokih moramo biti previdni. Dobro moramo premisliti, kako in kje bomo doskočili. Pri padcu ob skokih ali pri padcu z višine si lahko poškodujemo hrbtenico ali zlomimo vretenca.

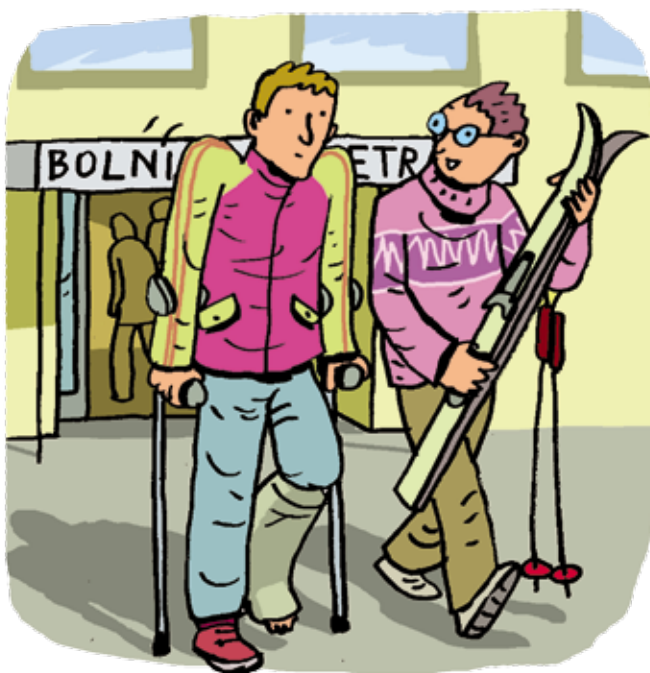
ILUSTRACIJE: DAMJAN STEPANČIČ

Kaj storiti?

Na smučišču, kjer reševalci hitro pridejo, moramo ob poškodovanem smučarju, ki ne more nadaljevati vožnje, zavarovati področje okrog njega. Poškodovanec naj počiva, poškodovani ud miruje. Poškodbo lahko hladimo s snegom ali ledom, vendar ne po goli koži, temveč skozi tkanino, da ne pride do ozeblin. Če je mogoče, poškodovani ud dvignemo 15–25 centimetrov nad raven srca. Poškodovancu nikoli ne damo ne jesti ne piti, saj bo mogoče potreboval zdravniško oskrbo v splošni anesteziji, narkozi.

Celjenje kosti

Prelomljene kosti zdravniki pravilno namestijo in imobilizirajo z mavcem ali opornico. Pri zapletenih zlomih zdravniki pri operaciji prelomljeno kost spnejo s kovinskimi ploščami in vijaki. Kost se po poškodbah ali zlomih k sreči zelo hitro zacelijo. Zlomi dolgih kosti na rokah in nogah se pri odraslem zacelijo že v šestih tednih, pri otrocih še hitreje.

Zlom

Zlom je hujša poškodba, ki potrebuje zdravljenje z mavčno oblogo, včasih celo operacijo. Do zlomov pride zaradi silovitega udarca ali prevelikega pritiska na kost. Kadar zlomljena konca kosti ostaneta pod kožo, govorimo o zaprtem zlomu. Kadar zlomljeni del kosti ali oba dela kosti predreta kožo, govorimo o odprtem zlomu.

Ali veš?

- Imobilizirati pomeni narediti nekaj negibno, nepremično.
- Zaščitna čelada ne sme biti prevelika.
- Ali poznaš 10 FIS-pravil? Eno od njih govori o tem, da je smučar ob nesreči dolžan po svojih močeh pomagati ponesrečencu.

Krištof Dovjak

Priboljški z

Decembra se veselimo lepo zavutih daril, živopisnih okrasov in tudi prazničnih jedi, ki zadišijo v novoletnem času. Tudi našim kužkom lahko z malo spretnosti pričaramo praznično vzdušje z doma pripravljenimi piškoti ali celo tortico. Uporabimo sestavine, ki jih ima naš psiček rad, pazimo le, da ne uporabimo soli ali sladkorja, ki sta za pse lahko škodljiva. In četudi bo iz pečice slastno zadišalo ter bodo pasji smrčki neučakani, moramo počakati, da se priboljški ohladijo, preden jih damo našim ljubljencem.

Piškoti s sirom in korenčkom

Potrebujemo

- 60 g masla ali druge maščobe
- 60 g naribanega sira za pico
- 150 g polnozrnat moke
- 150 g mladega korenčka
- vodo po potrebi

Maščobo in sir stopimo v kozici, zmes na rahlem ognju dobro mešamo. Ko se maščoba in sir stopita, kozico odstavimo z ognja in vsebino stresemo v posodo z moko. Dodamo korenček, ki smo ga pred tem skuhal in zmiksali. Vse skupaj dobro zmešamo, po potrebi dodamo vodo ali morda moko ter zgnetemo v gladko zmes. Testo pustimo na hladnem počivati eno uro. Potem ga razvaljamo na debelino 0,5 cm in z modelčki izrežemo piškote poljubnih oblik. V pečici, ogreti na 180 °C, jih pečemo od 20 do 30 minut, dokler niso zlato zapečeni. Iz navedenih sestavin dobimo za velik pladenj pasjih piškotov.

a ljubljenske

Tortica iz polente in purana

Potrebujemo

- 150 g puranega fileja
- 100 g polente
- koščke sadja in zelenjave za okras

Puranji file skuhamo in zmiksamo ali sesekljamo na drobne koščke. Potem skuhamo polento ter vanjo vmešamo koščke purana. Dobljeno zmes z žlico vlijemo v skodelico, ki smo jo pred tem oplaknili s toplo vodo. Mešanico na vrhu skodelice pogladimo, da dobimo ravno površino. Počakamo, da se zmes ohladi, nato pa jo zvrnemo na krožniček ali v pasjo posodico. Če smo skodelico dobro omočili in potrpežljivo počakali, da se polenta ohladi, bo nastala lepa in čvrsta tortica. Okrasimo jo s sadjem in zelenjavo, ki jo ima naš kužek rad. Iz navedenih sestavin dobimo eno tortico za večjega psa oziroma dve tortici za manjše pse.

Maja Ogrizek

Želimo vam lepe praznične dni!

SEVERNI JELENI

Na severu Norveške je zelo mraz in zemljo prekriva debela snežna odeja. Pripadniki ljudstva Sami hranijo jelene, saj sami zelo težko pridejo do hrane.

Dragi dr. Vetko!

Obožujem vašo rubriko, saj sem tudi sama ljubiteljica živali. Z družino smo se odločili, da bomo kupili kar 4 pse (za vsakega otroka v naši družini 1, saj smo štirje). Želimo kupiti tibetanskega španjela 2-krat in border collija 2-krat. Želimo, da imata border collija in tibetanska španjela mladičke, ampak strah nas je, da bi se parila tibetanski španjel in border collie, zato te sprašujem, ali je to mogoče in kako to lahko preprečim.

Prosimmm, lepo prosim, da objaviš moje pismo v reviji čim prej, saj je **NUJNO**.

Animal lover315, 10 let

Draga deklica, tole pa je ambiciozen načrt! Veš, imeti psa je ogromna odgovornost. Ne le, da je treba zanj skrbeti, ga voditi na sprehod, mu omogočiti veliko gibanja in vse drugo, povezano je predvsem s časom, stroški in obveznostjo. Si predstavljaš, koliko briketov pojedjo 4 psi? Koliko stane cepljenje za 4 pse? Ali bog ne daj, če zbolijo? In kam z njimi, ko boste odšli na dopust? Kdo bo skrbel zanje, ko boste vi imeli kakšne druge obveznosti? Ne moreš jih kar pustiti doma ... Zato mislim, da bi morali dobro, dobro razmisliti in začeti z enim kosmatincem ter kasneje, če bi čas in finance dopuščali, imeti še enega. Ker so vam vseč tudi tako aktivne pasme, bo res težko s kar štirimi. Če bi imeli pse in psice, pa je seveda tu še težava preprečevanja neželene brejosti. V času gonitve katere od psic bi bilo neizogibno pse fizično ločiti od nje in preprečiti stike v tistih najbolj težavnih dneh. Upam, da boš čim prej dobila kužka, in ti želim veliko veselja z njim.

Dragi dr. Vetko!!!
Katere hrane psi
NE SMEJO JESTI?
Ažbe, 9 let

Na vprašanja odgovarja
Maja Stopar, dr. vet. med.

Ažbe, kužki so res nekoliko drugačni od nas. Predvsem so malo bolj mesojedi, njihova prehrana temelji na beljakovinah. V grobem bi lahko rekli, da bi se morali izogibati dajanju naše, človeške hrane. Posamezna hrana pa je za pse lahko prav strupena, ne le nepriporočljiva. Psi denimo ne smejo jesti čokolade (kakav vsebuje snov, ki je zanje strupena), prav tako ne avokada, čebule, grozdja, plesnivih sirov, nekaterih oreškov in še bi lahko naštevali. Najbolje je, da se strogo držiš načela, da je najboljša hrana za pse tista, ki je namenjena prav njim. Torej kvalitetni briketi in pločevinke ali doma kuhana hrana po navodilu veterinarja.

Naša muca je stara 1 leto in nekaj mesecev.

1. Naši mucii smrdi iz ust in smo jo že peljali k veterinarju in je rekel, da ima vnete dlesni. Na zobeh pa ima nekaj rjavkastega, pa ne vemo, kaj ji je. Njena babica (stara 8 let) pa je imela tudi nekaj večjega rjavkastega in ni mogla jesti, tako da je pred 1 mesecem preminula.

2. Večino časa ima jezik ven iz ust (veterinar je rekel, da poleti diha tako kot psi).

3. Ko pije mleko, vse škropi ven iz posodice. Ampak se pa zelo rada čisti. Že vnaprej hvala ...

Anna, 11 let

Anna, vnetje dlesni je pri mucah zelo pogosto posledica virusne bolezni, ki se da preprečiti s cepljenjem. Verjetno ti je tudi že veterinar predlagal cepljenje proti nalezljivim boleznim. Res toplo priporočam cepljenje, saj boš ne le rešila težave s ponavljajočimi se vnetji v ustni votlini, temveč tudi preprečila, da bi muca zbolela za kakšno od zelo nevarnih, včasih celo smrtnih bolezni! Najprej bo veterinar pozdravil vnetje, ki je trenutno v ustih, pregledal rjave obloge, ki so na zobeh, in jih po potrebi odstranil oziroma ugotovil, kaj je vzrok za tako obarvanje. Ko bo muca zdrava, pa je čas za cepljenje. Škoda, ker tudi pri starejši mucii nisi takoj poiskala pomoči pri veterinarju; če živalca preneha jesti, je to znak, da je z njo nekaj narobe, in verjetno bi veterinar lahko pomagal. Vsakokrat, ko opaziš, da tvoja muca ni taka kot običajno, čim prej poišči pomoč pri veterinarju. Jeziček, ki moli iz ust, ni pri mucah nič nenavadnega. Običajno imajo muce, ko so zelo sproščene, jeziček zunaj, pogosto pa tudi zato, ker se ravno negujejo. Če ima muca ob tem težave z dihanjem, pa je to razlog za obisk veterinarja. Pri mleku in škropljenju pa ne morem veliko pomagati; muce niso najbolj redoljubne jedke. Boš morala kar pridno pospravljati za njo. Ti pa svetujem, da mucii ne daješ mleka, saj ga večina mačk ne prenaša dobro in bo imela po njem prebavne težave. Če že, kupi mleko, ki je namenjeno mačkam, ali pa z vodo razredči malo sladke smetane (brez dodanega sladkorja!).

Doma imamo dve levjegrivi zajčici. Večja zajčica se je skotila 18. 8. 2015, manjša pa 26. 8. 2015. Manjša zajčica vedno, ko jo hočem pobožati, začne spuščati čudne cvileče zvoke. Ko pa večja zajčica pride k manjši, jo večja začne ovohavati in gristi okoli spolnega organa. Zakaj to počneta? Prosim, odpisi mi!

Lana Seljak, 10 let

Tvoji kunčici sta teritorialni živali. Sedaj ko imata mladiče, pa sta še bolj zaščitniški. Zato se ovohavata in grizeta (včasih se znajo prav krepko spopasti), pulita dlako in si sploh nagajata ter lulata tudi tam, kjer sicer ne bi. Morda bi bilo bolje, če bi ju ločila vsako v svoj domek. Saj se lahko gledata iz ene kletke v drugo in skupaj tudi tekata po stanovanju, na majhnem prostoru pa bolje, da nista skupaj.

Imaš vprašanje?

Pošlji ga na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali na **moj.planet@mkz.si**. Če je objavljeno tvoje pismo, nam čim prej pošlji svoj naslov, da ti pošljemo nagrado!

Dr. Vetku lahko zastavite vprašanje tudi na spletnih straneh **www.mladinska.com/mojplanet**.

Več vprašanj in odgovorov dr. Vetka najdeš tudi na spletnih straneh:

www.mladinska.com/mojplanet/drvetko

Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

Aškerčeva domačija

Na strmem bregu nad desnim bregom Savinje so stari Rimljani že pred dvema tisočletjema zgradili prve terme. Pred 170 leti pa so zdraviliški turizem obudili in prestižno letovišče poimenovali Rimske Toplice. Le malo višje na bregu je mladost v hiši na Senožetih preživel slovenski pesnik Anton Aškerc. 500 let staro domačijo nam je razkazal njegov prapraneček Matjaž Aškerc.

O davku na svetlobo

Skozi vežo se pride v hišo, kot so imenovali dnevni prostor. Matjaž je takoj pokazal na okna. Dobro se vidi, da so bila nekoč večja. Pomanjšali so jih, ko je cesarica Marija Terezija uvedla davek na svetlobo. Morda se sliši nenavadno, a tak zakon je bil praktičen: zaradi manjših oken so prihranili pri kurjavi. Zanimiva je tudi vzdana omarica, tabernakelj, v katerem so hranili žganje in suho sadje. Veljalo je, da so bili gosti dobrodošli, dokler je bil tabernakelj odprt. Ko so ga zaprli, se je pričakovalo, da odidejo.

Veliki pesnik iz skromne domačije na Senožetih

Oče, po poklicu mizar, je hitro videl, da prvorojenca Antona gospodarjenje na kmetiji ne zanima. Ker denarja pri hiši ni bilo na pretek, mu je šolanje plačala teta Agata, a le pod pogojem, da Anton postane duhovnik. To se je uresničilo, a v svojem poklicu ni užival. Kot duhovnik je delal tudi v domačih Rimskih Toplicah, a so se mu tako zamerile, da se po tistem nikoli več ni vrnil. Po osmih letih duhovniške službe je do svoje prezgodnje smrti delal v ljubljanskem mestnem arhivu. Priljubljen je bil med revnimi in premožnimi. Na njegov pogreb v Ljubljani je prišlo kar 20.000 ljudi!

Aškerčeva zibka

Uh, kako ozka je bila postelja, na kateri sta ležala oče in mama! Spali so na koruznem ličju, ki mu v teh krajih pravijo kožehinka. Ob postelji je zibka, v kateri so zibali malega Antona. Omara v kamri skriva še nekaj zanimivega: plašča, ki ju je nosil Anton Aškerc.

FOTOGRAFIE: MATEJ ZALAR

Sušilnica za sadje

Tudi Aškerčevi so imeli domiselno večnadstropno sušilnico. Ogenj so zakurili v spodnjem, zidanem delu. Nad njim je bil predal, v katerega so nasuli sadje, kot so jabolka, hruške in slive. Nad predal so nasuli zeli, ki se morajo sušiti na vetru in soncu, na primer koprive. V zgornji, zaprti del pa so dali rastline, ki se sušijo na zraku in v temi.

Omamen vonj po dimu

V domačiji se je še ohranila stara črna kuhinja. V časih, ko še ni bilo štedilnikov, so kuhali na odprtem ognjišču v peči. Ker peč nima dimnika, dim izhaja skozi odprtino na drugi strani kuhinje. Prostor je zato od saj črn kot noč.

Spominki z vsega sveta

Mala hiša je bila soba, namenjena gospodarju in gospodarici, ko sta domačijo predala svojemu prvorojencu. Danes so v njej razstavljena Aškerčeva dela in predmeti, ki jih je pesnik prinesel s potovanj. Za tiste čase je bil namreč velik popotnik, obiskal je perzijske dežele, Egipt, Turčijo in Rusijo. Mizico in stole je dal pripeljati iz Egipta.

Aškerčeva pot

V Rimskih Toplicah boste gotovo izkoristili priložnost za zimsko kopanje na prostem v topli termalni vodi. Prej pa se lahko sprehodite po dobrih 9 km dolgi Aškerčevi poti, ki povezuje Rimske Toplice in Zidani Most, seveda pa vodi tudi mimo Aškerčeve domačije. Pot vam bo vzela dve do tri ure hoje. Podaljšate jo lahko z vzponom na razgledni vrh Stražnik (665 m) ali na Kopitnik (910 m), kjer je planinska koča. Kako pa nazaj? Nič lažjega! Vlak iz Zidanega Mosta v Rimske Toplice pripelje v le nekaj minutah.

Moj ljubljeneček – razstava nagrajenih fotografij

Moj planet je za svoj 10. rojstni dan razpisal natečaj za naj fotografijo s temo moj ljubljeneček. Med 172 fotografijami je tričlanska komisija izbrala 10 najboljših fotografij. V sredo, 18. novembra 2015, pa je bil v Galeriji Sončnica prvi praznik. Odprli smo razstavo, podelili nagrade in skupaj praznovali z Mojim planetom.

Že precej pred 18. uro se je zbralo veliko otrok in njihovih staršev, ki so komaj čakali na začetek prireditve v Galeriji Sončnica. Kljub številnim obveznostim, ki jih imajo šolarji čez teden, in oddaljenosti, so prišli skorajda vsi avtorji in njihovi spremljevalci.

11-letna Tia je imela še posebej težko nalogo. Prebila je led in na violino zaigrala staro francosko pesem. Tako je bila razstava odprta.

Skupaj smo si pogledali vsako fotografijo posebej in avtor vsake izmed njih je povedal nekaj o tem, kako je nastala. Tudi fotograf in urednica Mojega planeta sta pokomentirala umetniška dela. 9-letna Zoja nam je na primer povedala vse o svoji drobnih hrčci.

Takole so se zbrali za skupinsko fotografijo nagrajenci, ki so komaj čakali, da bodo prejeli zaslužena priznanja in nagrade. (Rebeka, Mojca, Ivona, Aljaž, Zoja, Urban, Ažbe in Zala).

Vsi nagrajeni avtorji so prejeli posebno priznanje, ki ga je pripravilo Uredništvo revije Moj planet, in nagrado.

12-letni Urban, avtor fotografije dihurčka Rudyja, je poleg nahrbtnika, majice Moj planet in brisače prejel tudi knjigo Dese Muck Čarobna bolha Megi, ki govori o tem, kako je imeti doma dihurja.

14-letna Zala je prerasla že marsikatero učiteljico in tudi urednico. Kot vsi drugi je bila zelo vesela nagrade za svojo fotografijo, na kateri je upodobila mačko.

Avtor daleč najbolj barvite fotografije z motivom pava je 14-letni Aljaž z Gorenjske.

Čudovit želvi portret je upodobil 9-letni Ažbe, ki se je zanj, kot pravi, moral zelo potruditi.

9-letna Rebeka pa je avtorica fotografije oslička in kužka. Ker je Mladinska knjiga tudi hiša dobrih zgodb, se je komisija odločila, da bo kompaktni fotoaparati podelila avtorici, ki je senzibilno zaznala zgodbo med živalskima prijateljskima. Rebeka je bila nagrade zelo vesela, saj fotoaparata še ni imela.

Vrhunec prireditve pa je bila slastna in sočna torta z 10 svečkami, ob kateri so vsi zapeli in pomagali pihati. Mojca pa jo je tako mojstrsko rezala in delila, da je bilo dovolj za vse otroke in tudi za starše.

Bralcem Mojega planeta in nagrajenim avtorjem pa je skupno eno; prav vsi so veliki ljubitelji živali! In psička Mimi je imela v sredo posebno pozornost.

Maja Bajželj in Anaja Hvastija Gaia

Vsem nagrajencem se toplo zahvaljujemo za sodelovanje z željo, da nadaljujete in še fotografirate in se razvijate. Iskrene čestitke za uspeh tudi mentorjem in staršem, ki ste jih spodbujali pri delu.

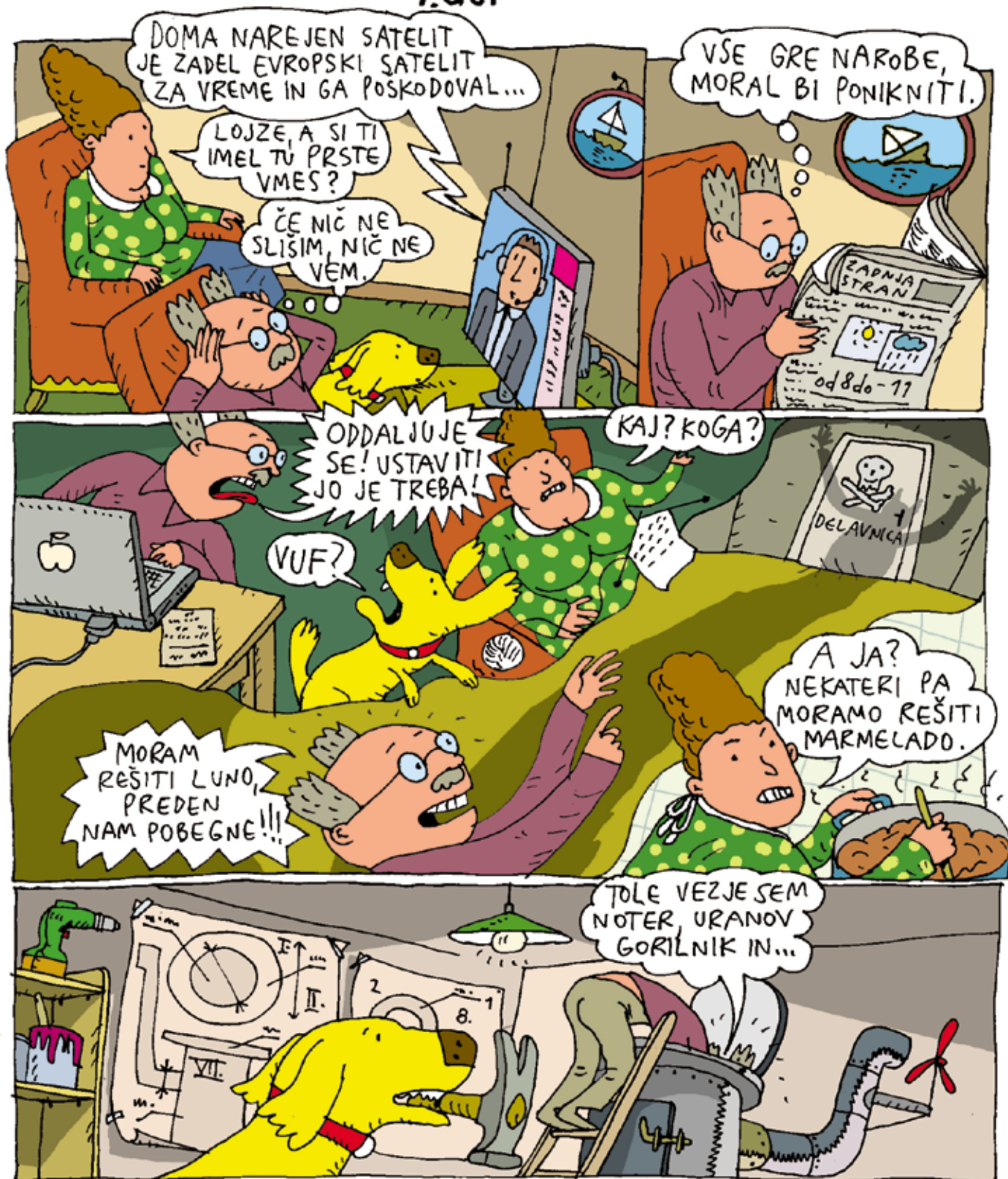
Več fotografij najdete na facebook strani revije Moj planet.

Vabilo

Vabimo vas na ogled razstave v Galerijo Sončnica v pritličju Založbe Mladinska knjiga na Slovenski cesti 29. Na ogled bo do konca decembra 2015.

LOJZE GRE NA LUNO: TEŽKI ČASI

4.del

LUNA SE VSAKO LETO ODDALJI
ZA 38 MM. TA NAPRAVA BO
SPREMENILA GRAVITACIJSKO
ANTISILO IN....

HALO, EVROPSKA
VESOLJSKA AGENCIJA?
IMAM
POSPESEVALNIK
GRAVITACIJSKE
ANTISILE
IN...

DOVOLJ TE
NOROSTI!

NEE VSE MOJE
RAZISKAVE IN
DELO!

* DRŽAVNA VARNOST
KONTROLIRA
ROBOTŠLOVCA DR.
LOJZETA... PROSIMO ZA
NAVODILA.

NE DAM! TO JE
MOJE. REŠIL BOM
LUNO!

NA POMOČ
MOJ LOJZE!
JE OBLEŽAL!

TUP

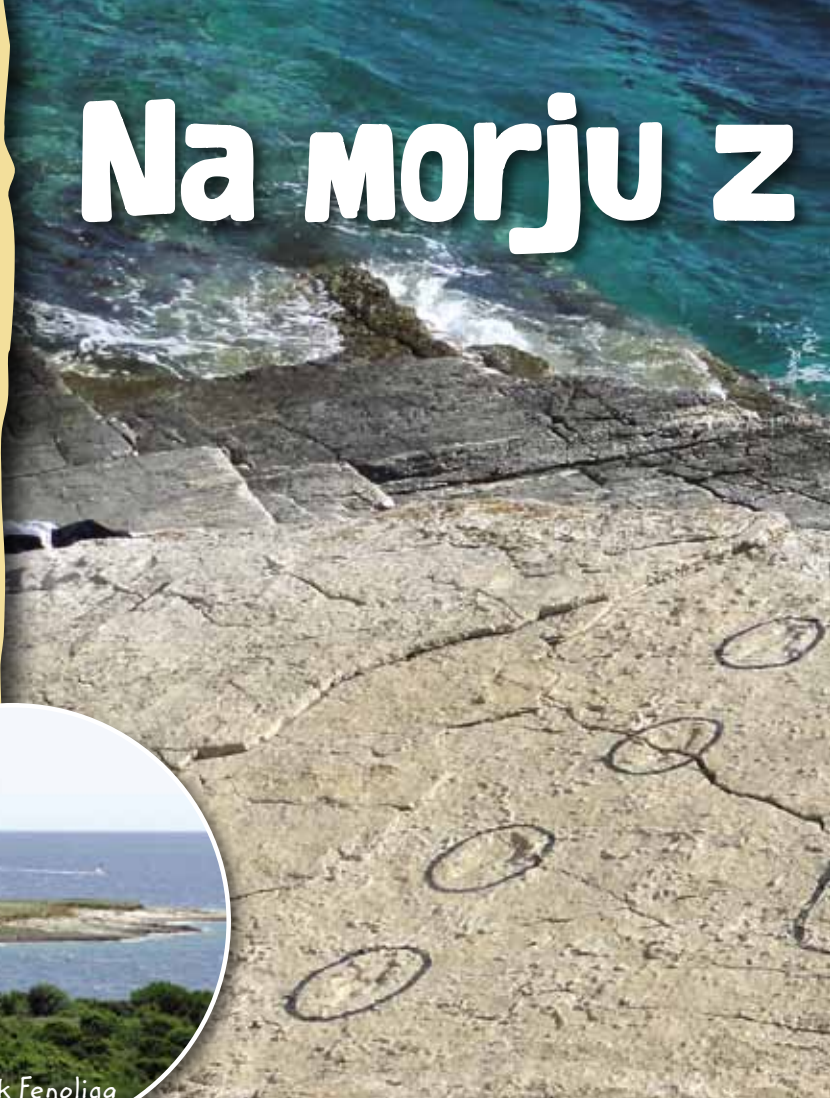
V teh mrzlih in meglenih dneh se pogosto spominjamo vročega poletja in brezskrbnih počitnic na morju. Bolj radovedni si nataknete masko in odkrivате barviti podvodni svet, poln življenja. Toda na morski obali lahko najdete tudi v kamen odtisnjene ostanke izumrlega sveta dinozavrov. Okamnele odtise njihovih stopal si lahko ogledate na več kot desetih nahajališčih v Istri.

Ta so v vasici Karigador, v zalivu blizu Premanture, v zalivu Lovrečica, v avtokampu Ladin gaj, v kampu Solaris pri Červarju, na otoku Veli Brijun ter otočjih Levan blizu Medulina in Fenoliga na rtu Kamenjak. Če boste šli v Istro, prosite starše, da vas popeljejo na ogled.

Otoček Fenoliga

Na morju z

Iz časov dinozavrov

Že sto milijonov let je minilo od geološkega obdobja krede, ko so ob morju hodili dinozavri in puščali odtise svojih stopinj na mehkem bregu. Zalila sta jih mivka in blato, ki sta okamnela v apnenec in tako so se sledovi ohranili do današnjih dni. Niso pa vsi sledovi odlično ohranjeni, kajti najbolj izpostavljene je načel zob časa, razjedle so jih padavine in obrusili morski valovi.

Odtisi rastlinojedih velikanov

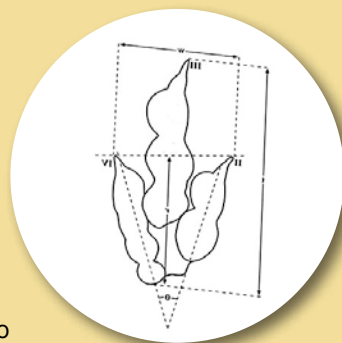
Najdemo lahko dve vrsti odtisov stopal dinozavrov. Večji so sledovi brontopodusa, ki je bil podoben brontozavru, le da je bil precej manjši, dolg okrog 10 m in visok 2 do 3 m. Odtisi prednjih nog imajo premer 10 do 25 cm, zadnjih pa 35 do 50 cm. Vsi odtisi brontopodusov so krožne ali ovalne oblike. Brontopodusi spadajo med zavropode, ki so bili rastlinojedci in so živeli v čredah.

dinozavri

Hitri in manj hitri

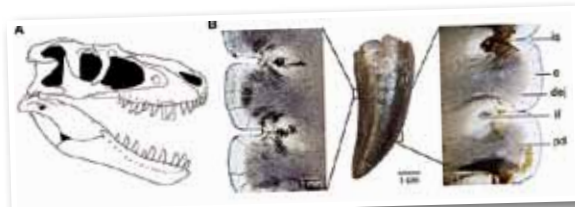
Raziskovalci so razvili posebne načine ugotavljanja velikosti dinozavrov in njihove hitrosti pri gibanju. Na sliki lahko vidite, kako si pomagajo pri svojih izračunih. Brontopodusi so hodili počasi s hitrostjo okrog 3 km na uro so se mirno premikali na pašo. Drugače so se gibalii terapodi, ki so v iskanju plena s hitro hojo preiskovali teritorij.

Poglejmo jim v zobe

Plenilski terapodi so imeli na izjemen način oblikovane zobe s prav posebnim žagastim nazobčanjem. Tako oblikovano zobovje je delovalo kot popolna mesoreznica, ki je gladko odrezala velike kose plena. Nič podobnega ne premorejo sedanji veliki plenilci, kot so na primer levi ali tigri.

Podobno zobovje ima le komodoški varan, največji živeči kuščar.

Odtisi plenilcev

Posebno privlačni so sledovi stopal terapodov, ki so hodili po dveh nogah. Terapodi so imeli tri prste, tako kot sedanji ptiči. Na nekaterih vidimo celo odtise krempljev. Živali, ki so pustile te sledove, so bile dveh velikosti, manjši so bili visoki okrog enega metra, večji pa do dva metra. To niso bile velikanske pošasti, kot sta bila kraljevi tiranozaver ali alozaver, vendar so bili prav tako strah in trepet manjših rastlinojedov.

Terapodi so bili namreč zelo hitri mesojedi plenilci.

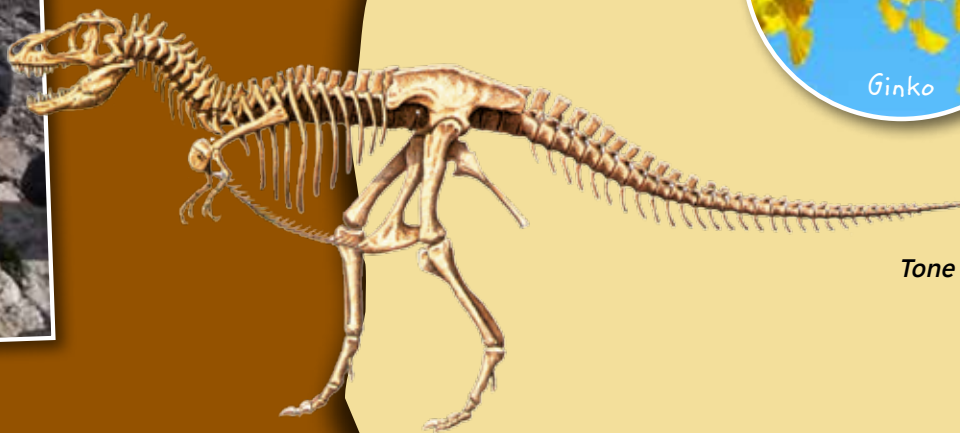

Živi fosili

Iz takratnega časa, torej izpred sto milijonov let, sta se do danes kot živa fosila ohranili dve rastlini, drevo ginko in golosemenka ciklas. Ginko je pri nas pogost po drevoredih in parkih, ciklas pa gojijo kot večjo lončnico, ki ji napačno pravijo »palma«. Kdo bi si mislil, da še živita rastlini, s katerima so se hranili dinozavri.

Ginko

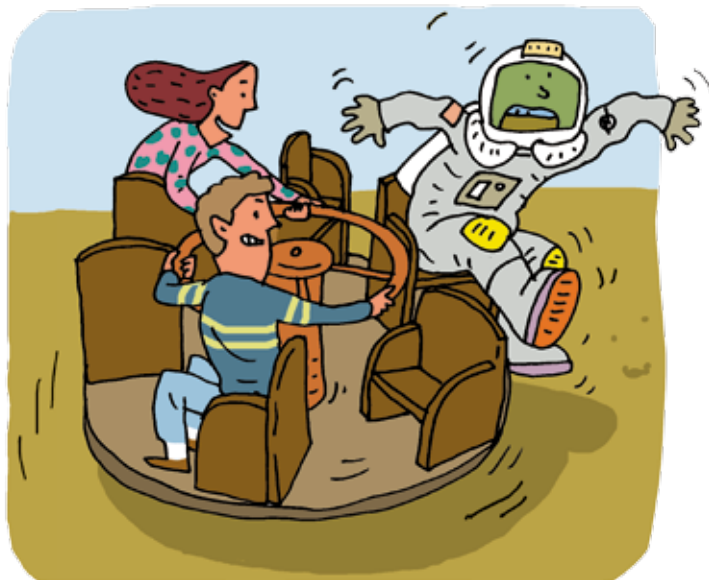

Tone Komat

Ko se začenja novo leto, veliko razmišljamo o tem, kaj nam bo prinesla prihodnost. In morda boš ti med tistimi, pri katerih bo že nekaj običajnega, da ne potujejo samo po našem ljubem planetu, ampak pokukajo tudi v vesolje. In če bo to res ... Kako daleč te bo ponesla pot?

1. Pri poletih v vesolje se znajdemo v breztežnosti, ko prosto lebdimo v prostoru in je lahko celo lulanje problem. Na breztežnost precej spominja vrtenje na vrtiljaku.

- *** Če me kdo vrtil prehitro, kričim od groze, sicer pa imam vrtiljake rad.
- * Vrtiljakov se izogibam, na njih mi takoj postane slabo in se mi vrtili.
- *** Najbolj uživam pri tisti hitrosti, ko vsi drugi že skoraj bruhamo.

3. Na dolgem potovanju po vesolju, ko okrog sebe ne vidiš dreves in naselij, ampak samo temo in zvezde, te lahko hitro daje domotožje. Koliko pogrešaš starše, ko greš za nekaj dni v kolonijo ali na tabor?

- *** Če se okrog mene godijo nove stvari, še pomislim ne nanje.
- ** Nekajkrat se spomnim nanje in takrat jih pokličem.
- * Tako močno jih pogrešam, da mi gre ves čas na jok.

2. Na meniju v vesoljskem plovilu se sveže kuhana hrana ravno ne znajde, čeprav astronauti zdaj že jedo s priborom. Koliko si izbirčen?

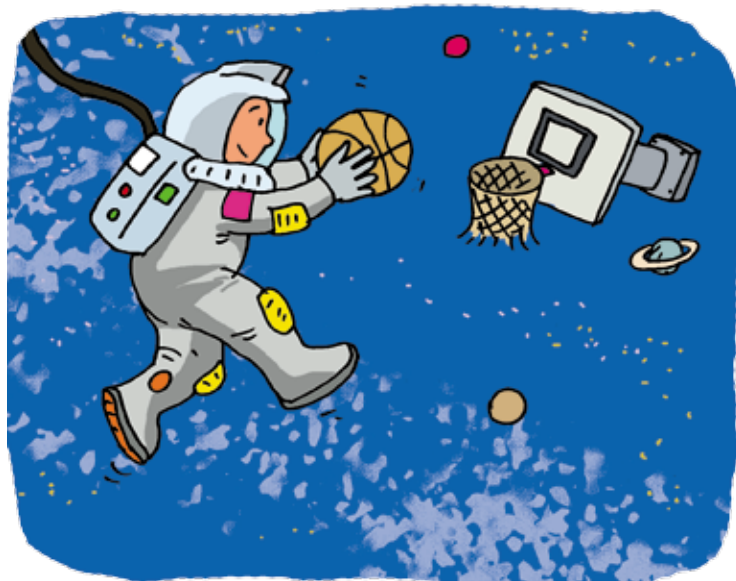
- *** Tudi brezoblične svaljke brez okusa z lahkoto spravim po grlu.
- * Prisegam na sveže pečene polpete s hrustljivo skorjico.
- ** Raje imam svežo hrano, a v sili bi prenesel tudi pogreto.

Vesolje?

4. V breztežnostnem prostoru so mišice manj obremenjene, zato morajo vesoljski potniki vsak dan veliko telovaditi. Imaš rad šport?

- * Sovražim vsako obliko gibanja, razen valjanja na kavču.
- *** Obožujem miganje, pa tudi če je vsak dan isto.
- ** Nisem ravno navdušen telovadec, a če je treba, stisnem zobe.

5. Vesoljsko plovilo se lahko tudi pokvari in v vesoljski praznini zna biti to precej neprijetno. Kaj pa ti – kako se odzoveš, če si sam na poti s kolesom in ti poči zračnica?

- * Ojoj, ojoj! Okrog tekam kot kura brez glave in pokličem starše, da me pridejo iskat.
- ** Stisne me pri srcu. Odpravim se domov in prosim starše, naj mi popravijo kolo.
- *** Sem zelo iznajdljive sorte. Peš grem do cilja in gumo popravim sam.

Barbara Jarc

Od 5 do 8 zvezdic

ZEMLJAN

Od 9 do 12 zvezdic

ASTRONAVT

Od 13 do 15 zvezdic

VESOLJEC

Ljudje se lahko do odrasle dobe še precej spremenimo, a če ti bodo ostale pri srcu podobne stvari kot zdaj, si očitno med tistimi, ki pod nogami najraje čutijo trdno zemljo. Hitro ti postane slabo, pri hrani si precej izbiren in prisegaš na udobje. Torej lahko rečemo, da si po duši Zemljan. Seveda pa ni s tem nič narobe, ni vsak ustvarjen za to, da gre v vesolje.

Če bo v tvoji odrasli dobi nekaj običajnega, da greš lahko na turističen polet v vesolje (in ti za to ni treba odšteti celega bogastva), boš vsekakor šel. Da pa bi dolgo zdržal zdoma ali se v težki situaciji zanesel nase in ne čakal, da jo rešijo drugi, ti nekako ni v krvi. Očitno torej ne boš odkrival novih svetov, si pa dovolj radoveden, da boš preizkusil kaj novega.

Si iznajdljiv in radoveden, veliko si pripravljen potrpeti, preneseš hude telesne napore in le malokrat kompliciraš. Če poleg tega pogosto sanjariš, kako čemiš v vesoljskem plovilu in opazuješ mimo bežeče zvezde, se ti obetajo zanimive pustolovščine. Če boš imel v odrasli dobi možnost, da postaneš član vesoljske posadke, boš morda prav ti novi Krištof Kolumb.

Ilustraciji se razlikujeta v 10 podrobnostih. Poišči jih!

Dopolni, da dobiš prave besede.

OGO
VER
EP
LE
MA

SE NI JE N I L O R VJE.

Rešitev pošlji do **31. decembra 2015** na naslov: **Moj planet, 1536 Ljubljana**. Ne pozabi pripisati svojih podatkov! Izžrebali bomo 2 dobitnika majice Moj planet.

Nagrajenca bosta objavljena na internetni strani www.mladinska.com/mojplanet in v januarski številki Mojega planeta. Nagrade bomo poslali po pošti. Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

Tjulinji

živalske
osupljivke

so sesalci, ki živijo v vodi. Na kopnem so pravi nerodneži, saj je njihovo hidrodinamično telo prilagojeno plavanju in potapljanju. Na fotografiji je mladič sivega tjulnja, ki je ob rojstvu bel in s časom potemni. Odrasel samec je sivo rjav in meri v dolžino do dva metra, tehta pa do 300 kilogramov. Ta vrsta plavutonožcev živi na severnem Atlantiku in v Baltskem morju. Pred hladno vodo ga varujeta tolšča in gost kožuh. Mladički pijejo zelo hranilno mleko pri mami, ko zrastejo, pa tako kot starši lovijo ribe.

*V vodi sem pravi akrobat, na kopnem
pa se malo sproščam, kadar ni
nobenega medveda v bližini.*

NAGRADNI KVIZ

V Nušinem kotičku smo letos brali o domačih, ukročenih in prostoživečih živalih, o njihovih navadah, potrebah in čustvovanju. Preveri, koliko si si zapomnil, in se poteguj za živalsko dobre nagrade! Obkroži pravilne odgovore.

2. Stereotipija je

- p. pojav, ko so vsi mladiči v mačjem leglu enake barve.
- n. obred, ki ga divje živali izvajajo pred parjenjem.
- r. ponavljajoče se nenaravno gibanje divje živali, ki se v ujetništvu slabo počuti.

1. Ukročena žival je

- r. domača žival, kot sta pes in mačka.
- p. divja žival v ujetništvu.
- s. žival, ki je zelo prijazna.

3. Akvarijska riba naj ima za vsak centimeter svoje dolžine na voljo

- e. pol litra vode.
- i. vsaj liter vode.
- d. poljubno količino vode.

4. Življenje delfinov v vodnih parkih je stresno zaradi

- s. napornih treningov in neprestanega hrupa.
- t. preprirov med delfini.
- u. pomanjkanja oskrbnikov v vodnih parkih.

5. Katera trditev je pravilna?

- b. Ko se pes obližuje ali nas gleda od strani ali izpod čela, se počuti prijetno.
- m. Psu je priporočljivo gledati naravnost v oči in se sklanjati nadenj.
- r. Psu so objemi in poljubi nekaj nenaravnega in pogosto neprijetnega.

6. Če na sprehodu po gozdu naletimo na mladiče divjih živali,

- č. jih pustimo pri miru.
- d. se začnemo oglašati tako, da privabimo njihovo mamo.
- v. jih začnemo božati ali jih odnesemo domov.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

7. Črede ovac na prostem učinkovito varuje

- e. električna ograja in pastirski pes ali dva.
- a. pastirček s frulico.
- u. ograda čim lepše barve.

8. Notranja mačka nujno potrebuje

- m. druženje s sosedovimi mačkami.
- n. dovolj prostora za gibanje, plezanje in počitek ter dovolj igre.
- v. obleke za različne vremenske razmere.

Če si obkrožil pravilne odgovore, iz črk pred njimi dobiš geslo in izveš, kakšen december ti želimo. Rešitev pošlji do **31. 12. 2015** na naslov: **Društvo za zaščito živali Ljubljana, p. p. 4733, 1001 Ljubljana**, ali po e-pošti info@dzzz.si. Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime, priimek, starost in naslov).

Izžrebali bomo 5 nagrajencev. Spremljaj Moj planet in preveri, ali si med njimi!

**ČAKAJO VAS
PRIVLAČNE NAGRADE**

1. majica Društva za zaščito živali Ljubljana in zapestnica »Cool to be kind«
2. dežnik Društva za zaščito živali Ljubljana in zapestnica »Cool to be kind«
3. skodelica Društva za zaščito živali Ljubljana in zapestnica »Cool to be kind«
4. majica Moj planet
5. knjiga Založbe Mladinska knjiga

VESELE PRAZNIKE IN SREČNO 2016!

Nuša Ema Miklavc
Društvo za zaščito živali Ljubljana
www.dzzz.si

moj planet priporočja

Desa Muck

ČUDEŽNA BOLHA MEGI in dihurček Jurček

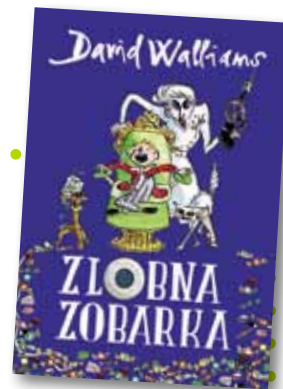

Marsikateri planetovec si želi imeti takega ljubljénčka, ki ga nima vsak. Torej pride v poštev tudi zver. Podobno je bilo z najstnikom Zoranom, ki si je za odličén uspeh zaželel dihurčka Jurčka. Mlajši bratec Miki je bil proti, saj je vedel, da njegov starejši brat prav nič ne ve o dihurjih in da ga tudi ne zanimajo zares. Da se želi z njim le postavljati pred prijatelji. Življenje dihurčka ni bilo prav prijetno, zato je pokazal, da je zver. K sreči sta bila z njim tudi bolha Megi in Miki.

Desa Muck ja za zbirko Anica prejela Levstikovo nagrado in kar petkrat priznanje Moja najljubša zbirka za otroke.

David Walliams

ZLOBNA ZOBARKA

Zlobna tema je zajela mesto, ponoči se dogajajo čudne reči. Otroci pod blazine polagajo zobke za zobno miško, a zjutraj, ko se zbudijo, namesto darila najdejo same gravžarije ... Le kdo ali kaj stoji za tem? Bo Alfiju, ki mu je zlobna zobarka populila vse zobe, uspelo priti resnici do dna? To je knjiga, v kateri izza ravno prave količine grozljivosti sije nabrit humor, poln iskrivih domislic.

Razvpiti britanski komik in pisatelj David Walliams je najbolj priljubljen avtor za otroke v Angliji ta hip. Njegove knjige so se zasidrale na vrhovih mednarodnih knjižnih lestvic, za svojega pa so ga takoj vzeli še slovenski bralci – na mah sta jih osvojila Babica barabica in Mihec milijarder, ne dvomimo, da bo to uspelo tudi Zlobni zobarki.

Zabavne ilustracije so delo **Tonyja Rossa**, ki ga otroci poznajo po priljubljenem Groznem Gašperju.

Antoine de Saint-Exupéry

MALI PRINC

Celotno besedilo s tridimenzionalnimi avtorjevimi ilustracijami

»Kam pa naj bi šel?« »Vseeno kam. Kar naravnost ...« Tedaj je Mali princ resno pripomnil: »Nič ne de. Saj pri meni je vse tako majhno.« In je še, morda malce otožno, dodal: »Ne pride daleč, kdor gre kar naravnost ...« Mali princ še nikoli ni bil videti bolje. V tej čudoviti darilni knjigi Saint-Exupéryjeva brezčasna umetnina zaživi v novih razsežnostih. Besedilo vsebuje tridimenzionalne avtorjeve ilustracije. V kinu si lahko ogledate animirani film.

INFORMACIJE IN NAROČANJE:
080 12 05 ali www.emka.si

Severni medved

rekorder

Ali veš?

Da sem največji med medvedi, je jasno. Da sem največja zver na svetu, tudi. Da pa sem rekorder med potapljači, pa ne ve vsakdo ...

Te zanima, koliko časa je zdržal lačen severni medved pod vodo? Kar tri minute in deset sekund!

FOTOGRAFIA: SHUTTERSTOCK

KUPON ZA SODELOVANJE PRI NAGRADNIH IGRAH, PISMIH BRALCEV, DR. VETKU IN NAGRADNIH NATEČAJIH V REVJI MOJ PLANET

Kupon izrežite po oznaki in nalepite na dopisnico. Pošljite jo na naslov **Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, Ljubljana, revija MOJ PLANET.**

Podpisani _____
(ime in priimek)

(naslov in pošta)

se strinjam, da moj otrok _____
(ime, priimek in starost otroka)

sodeluje v natečajih, pri nagradnih nalogah, nagradnih vprašanjih za dr. Vetka, pislih bralcev in drugih nagradnih natečajih, razpisanih v tej reviji, ter da se v reviji objavijo otrokov izdelek in njegovo ime in starost.

Datum _____ Podpis _____

S podpisom dovolite, da Mladinska knjiga Založba, d. d., za izvedbo nagradnega natečaja (in/ali nagradnih iger) in objavo podatkov o nagrajencih vodi, vzdržuje in upravlja evidenco z vašimi osebnimi podatki in podatki vašega otroka za časovno obdobje 5 let, s podatki o preostalih udeležencih v zgoraj navedenih nagradnih igrah ali natečajih pa do njihovega izteka. Sodelujočim v natečaju in pri nagradnih nalogah je zagotovljeno varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

Nagrajenci

**NAGRAJENCI IZ
NOVEMBRske
ŠTEVILKE MOJ PLANET**

Križanka

Rešitev: Žirafa! Majico
Moj planet prejmejo
Lea Dolar iz Žalca,
Matic Fortunat
z Mosta na Soči in
Alja Kampuš
s Podplata.

Nagrade bomo poslali
po pošti.

Iskrene čestitke!

Hojla!

Jaz bi prosila za kakšna darilca. Meni je super, če še kaj malega dobimo. Imam 2 mucic. Miki je stara 6 let in Cic je star 10 mesecev. Oba sta zelo prijazna in včasih spita pri meni. Prosim za članke o norveški gozdni mački, ki si jo zelo želim. Starši mi ne dovolijo še ene mačke. Bodite še tako dobri, ker ste NAJBOLJŠI!

Mačkoljubka Kim

Živjo, Moj planet

To je najbolj kul ska revija. Obožujem stripe, plakate in vse o živalih. G. Vetko je car! Pa zelo rad imam konje in vse zveri. Prosim tudi za veselje. Še naprej bom vaš zvesti bralec, čeprav ne berem veliko.

Max, 11 let

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa objavljamo še več vaših pisem.

V reviji objavljena pisma, fotografije in druge prispevke bomo nagradili. Pošljite jih na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali moj.planet@mkz.si. Ne pozabite pripisati svojih podatkov. Če boste poslali svojo fotografijo, ne pozabite priložiti dovoljenja staršev ali drugih skrbnikov, da se strinjajo z objavo fotografije. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa lahko tudi **pišete dr. Vetku**, zastavite vprašanje, sporočite svoje mnenje ter glasujete za poster.

Hvala za vaša pisma, pohvale in predloge, ki jih tako prižno pošiljate!

*Naj vas toplina
praznikov greje vse leto*

Čarobna darila za najdražje izberite v Mladinski knjigi

PAVČKOVA
ZAPUŠČINA

VEČ KOT
140 BISEROV

V LIČNI
ŠKATLI

Prihodnji mesec v Mojem planetu

Živali Slovenije – Fazan

Kako nastane strip

Pustovanje v Benetkah

Naslednja številka izide
15. januarja.

Moj kviz

So trditve pravilne?
Kaj praviš?

Kviz po decembrski številki

1.

Volkovi živijo v tropih, ki jih sestavljata vodilna samec in samica ter njuni potomci.

DRŽI

NE DRŽI

6.

Če si zlomiš nogo, jo slikajo z rentgenom in potem dobiš mavec.

DRŽI

NE DRŽI

2.

V Sloveniji imamo veliko več volkov kot medvedov.

DRŽI

NE DRŽI

7.

Anton Aškerc se je rodil v Dolenjskih Toplicah, kjer je nato delal kot reševalec iz vode.

DRŽI

NE DRŽI

3.

Smreka in jelka sta eno in isto iglasto drevo.

DRŽI

NE DRŽI

8.

Obstajajo odtisi dinosavrov, ki so nastali pred stotimi milijoni let.

DRŽI

NE DRŽI

4.

Albini imajo resne težave z vidom in kožo.

DRŽI

NE DRŽI

9.

Vesolje je nastalo ob velikem poku pred 13,8 milijarde let.

DRŽI

NE DRŽI

5.

Parklji nikoli ne pridejo strašit otrok v njihov dom.

DRŽI

NE DRŽI

10.

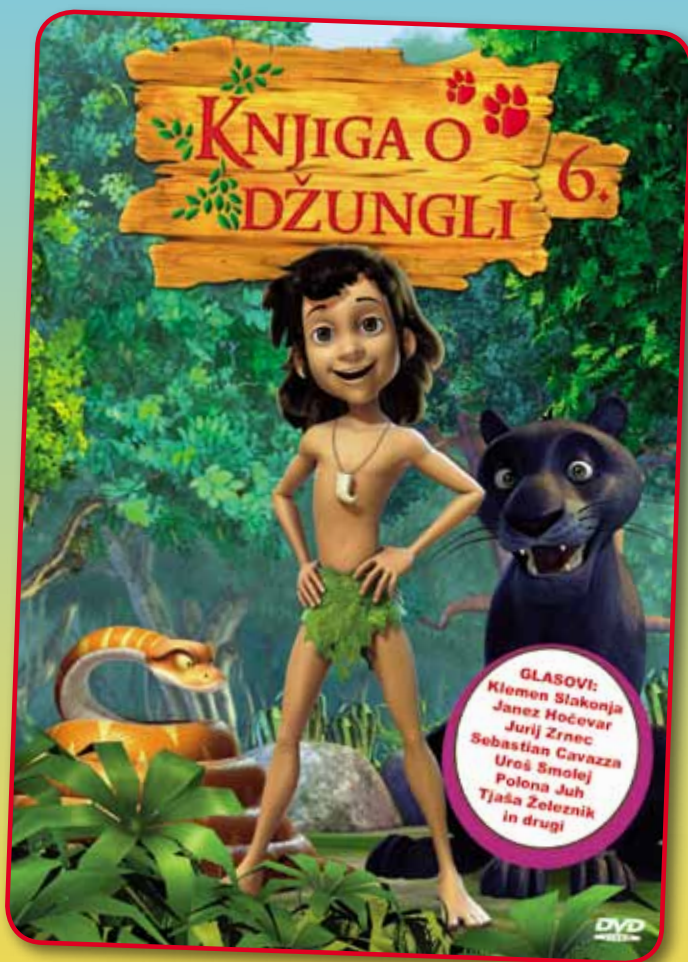
Pes lahko po mili volji je čokolado in druge sladkarije.

DRŽI

NE DRŽI

Si znal odgovoriti na vsa vprašanja? Če nisi, polistaj po reviji Moj planet, ki jo imaš v rokah, in kmalu ne bo nobenega dvoma več.

Moj planet, mesečnik, december 2015, leto 11 • Na leto izide 12 števk. • Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, 1000 Ljubljana • Predsednik uprave MKZ: Peter Tomšič • Glavni urednik področja Založništvo: Bojan Švigelj • Odgovorna urednica: Maja Bajželj • Likovno-tehnično urejanje: Mojca Orehek • Lektorica: Vera Jakopič • Nastav uredništva: Moj planet, 1536 Ljubljana, tel.: 01 241 32 20, faks: 01 425 28 36 • Tiskana naklada: 7.000 • Tisk: Grafika Soča d.o.o., Nova Gorica • Cena številke za naročnike v šoli je 3,99 €, za individualne naročnike 4,30 €, v prosti prodaji 4,99 €. Naročnina se poravnava v treh obrokih. Naročnina za tujino se poravnava vnaprej in znaša 99,60 €. • DDV in poštnina sta vračunana v ceno. • Naročnina velja do preklica, odpovedi sprejemamo samo pisno za naslednje obračunsko obdobje. • Za nepravčasno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti. • Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana. • Naročanje revij: Mladinska knjiga Založba, d. d., Služba oskrbe kupcev, 1536 Ljubljana, tel.: 080 11 08, od 7. do 18. ure. • Vodja sektorja Prodaja in promocija izobraževalnih vsebin: Monika Jagodič Gobec, monika.jagodic@mkz.si • Vodja službe Oglasno trženje in oseba odgovorna za oglaševalske vsebine: Monika Povšič, tel.: (01) 307 80 08, monika.povsic@mkz.si, internet: www.mladinska.com/oglasniprostor • Oglasno trženje: Anja Klemenčič, anja.klemencic@mkz.si, T: 01 241 37 06 • ISSN 1854-2883 • V reviji Moj planet objavljenih prispevkov ni dovoljeno kakor koli ponatisniti brez pisnega dovoljenja uredništva. • Nenaročenih rokopisov, risb in fotografij ne vračamo. • Elektronska pošta: moj.planet@mkz.si • Spletne strani: www.mladinska.com/mojplanet • V uredništvu skrbimo za skladnost oglašnih sporočil z Zakonom o medijih. Na izbor oglaševanih izdelkov in na oblike oglaševanja ter na oglasne priloge nimamo vpliva. Izid publikacije je finančno podprla agencija ARRS iz sredstev državnega proračuna iz naslova razpisa za sofinanciranje domačih poljudnoznanstvenih periodičnih publikacij.

OGLASNO SPOROČILO

Mavgli, Balu, Bagira, Šir kan ... čarobna imena, ki jih poznajo otroci po vsem svetu, odkar je pred stoletjem izšla nesmrtna klasika Rudyarda Kiplinga Knjiga o džungli. Pustolovščine dečka, ki so ga vzgojili volkovi v indijski džungli, so prvič oživele v 3DHD animirani seriji za otroke.

TV-nanizanko Knjiga o džungli je ZKP RTV Slovenija doslej izdala na šestih DVD-jih, zadnji je pravkar izšel. V njeni založbi pa je nedavno izšel tudi TV-film Džungelski rompompom.

Film Džungelski rompompom si boste lahko tudi ogledali **26. decembra na TV SLO 1 ob 17.20.**

Izdaje ZKP RTV Slovenija so na voljo v knjigarnah in spletni trgovini www.rtv slo.si/zkpprodaja

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**

PODRAVKA
Lino[®]

svet super zabave te čaka na
WWW.LINO.SI

Ko odrasteš, bodi, kar želiš